BASARABIA ȘI BUCOVINA

REVISTĂ DE ISTORIE, CULTURĂ ȘI INFORMARE

ÎNGRIJITĂ DE NICOLAE LUPAN

28 NOIEMBRIE 1918 – 28 NOIEMBRIE 1990

CAP DE BOUR

Coborând pe la anul 1288 din Maramureşul Ardealului pe apa Moldovei şi văzând locuri desfătate, cu câmpii deschise, cu păduri dese, ape curgătoare şi îndrăgind locul, "D r a g o ş V o d ă i-au tras pe ai săi de la Maramureş, şi pe alţii i-au îndemnat de au venit şi s'au aşezat mai întâi sub munte, iară apoi înmulţindu-se au întemeiat Ţara Moldovei între apa Moldovei, Sirete, Nistru, Marea Neagră şi au pus în pecetea Ţării cap de bour...", spune Cronicarul.

Şi tot el, Cronicarul, zice că mai apoi, după bătălia dela Războieni, "au purces Ştefan Vodă în sus pe la Cernăuţi şi pe la Hotin, şi au strâns sub cap de bour, oaste fel de fel şi au purces în jos..." pe urma turcilor ce "au început a fugi spre Dunăre, de le sfârâiau călcâiele..."

Aşadar, cap de bour a purtat şi stema ţinutului dintre Prut şi Nistru, precum şi cea a Ţării de Sus care nu e alta decât Arboroasa de mai târziu a lui Ciprian şi, deci, Bucovina de azi, ceea ce tot "ţară a făgetului" înseamnă.

Cap de bour am purtat şi vom purta în veci!.. Cap de bour şi nu încârligătură de seceră şi ciocan care, deşi sfinţite de veacuri cu sudoarea frunţii celor mulţi, au devenit dela 1940 încoace semn al unui jug cum n'ai mai purtat, Bucovina noastră dragă, de-a lungul întregii tale Istorii.

Un zimbru Muşatin, prin Petru, Alexandru, Ştefan, Rareş şi Ioan. Zimbru ce vrea să zică încă odată, şi pentru totdeauna, că basarabenii, deopotrivă cu bucovinenii şi herţenii, din dacoromani se trag şi Români se cheamă.

Nicolae LUPAN

DE CÂND RUŞII TE PRĂDARĂ
N'AVEM SOARE, NICI HODINĂ,

"Drept aceea noi, Congresul general al Bucovinei, întrupând suprema putere a ţării şi fiind învestiţi singuri cu puterea legiuitoare, în numele suveranităţii naţionale hotărâm: Unirea necondiţionată şi pentru vecie a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuş, Colacin şi Nistru, cu Regatul României."

Iancu FLONDOR
(din Moţiunea Congresului General al Bucovinei întrunit Joi 15/28 Noiembrie 1918)

" ...Consfinţind prin acest decret-lege voinţa Congresului General al Bucovinei, Majestatea Voastră împlineşte şi pentru Bucovina dorul cel mai scump al unui neam întreg şi asigură temeliile României Mari."

Ioan I. C. BRĂTIANU
Preşedintele Consiliului de Miniştri

"Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională Rege al României,

La toţi de faţă şi viitori, sănătate:

Asupra raportului preşedintelui Consiliului de Miniştri sub nr. 2.211 din 1918, luând act de voinţa unanimă a Congresului General al Bucovinei din Cernăuţi, dela 15/28 Noiemvrie 1918:

Am decretat şi decretăm:

Art. I. – Bucovina, în cuprinsul graniţelor sale istorice, este şi rămâne deapururea unită cu Regatul României.

Art. II. – Preşedintele Consiliului de Miniştri este însărcinat cu executarea acestui decret.

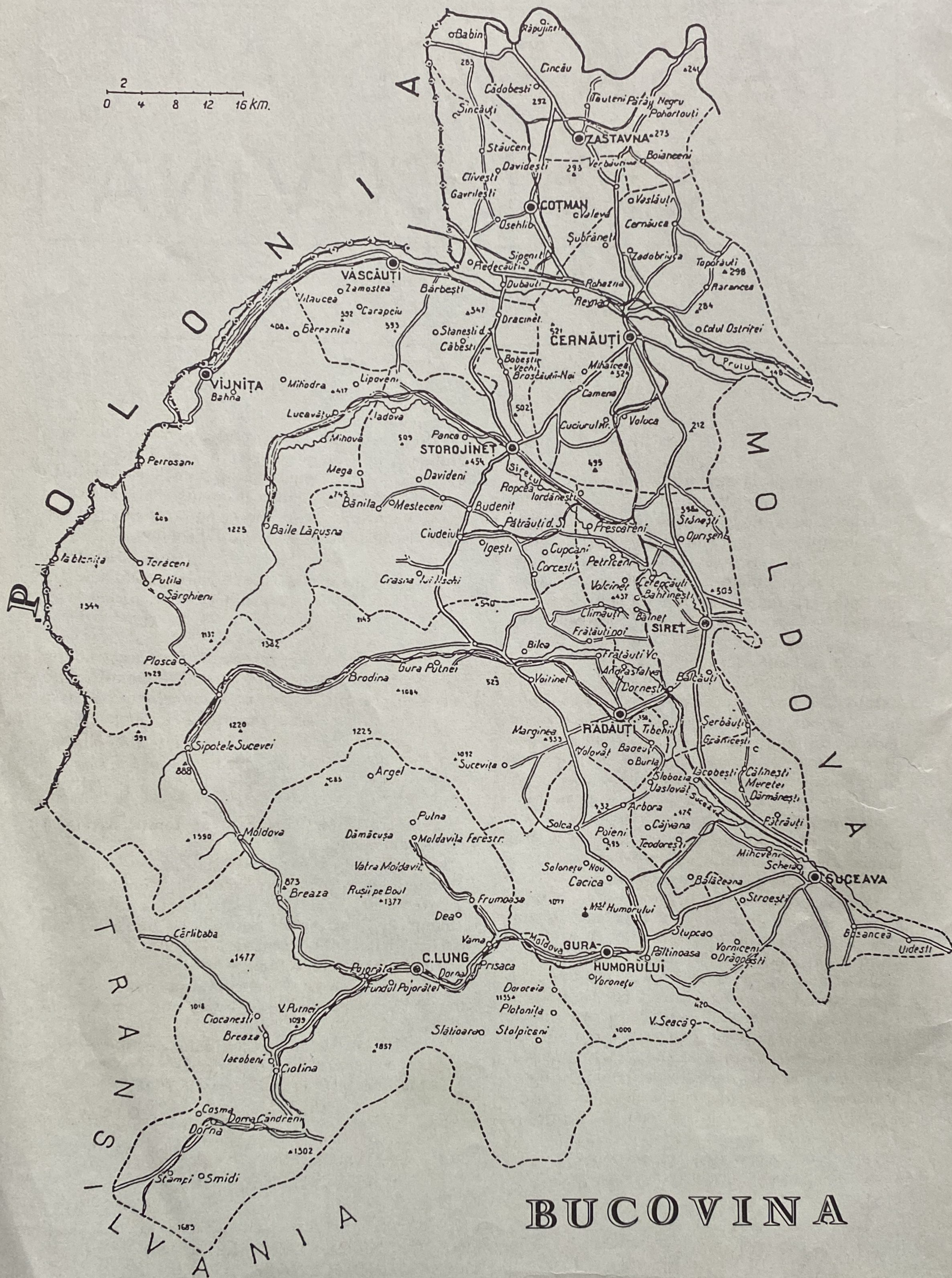
Dat în Bucureşti, la 18 Decemvrie 1918."

FERDINAND

FĂRĂ TINE N'AVEM ŢARĂ
BUCOVINĂ, BUCOVINĂ...

Vasile POSTEUCĂ

ANUL I, Nr. 10 - 11 - 12 – OCTOMBRIE - NOIEMBRIE - DECEMBRIE 1990
BUCUREŞTI, STR. ALEXANDRU DONICI Nr. 32

BUCOVINA
P O L O N I A
M O L D O V A
T R A N S I L V A N I A
2
0 4 8 12 16 km.
Babin
Rapujinet
Cincău
Cădobesti
Tauteni Părău
Negru
Pohortouti
Sincăuți
ZASTAVNA
Stăuceni
Davidești
Verbăuți
Boianceni
Clivești
Gavrilești
COȚMAN
Oselhlib
Valeva
Vaslăuți
Cernăuca
Șubranet
Sipenit
Zadobrivca
Toporăuți
Rarancea
Colul Ostritei
Prutul
Vijlaucea
Zamostea
VASCĂUȚI
Bărbești
Carapciu
Berezniţa
Dubăuți
Rohaznia
Reyna
Dracinet
Staneşti d.
Căbești
CERNĂUȚI
Bobeşti Vechi
Broscăuţii-Noi
Mihalcea
VIJNIȚA
Bahna
Mihodra
Lipoveni
Lucavăţu
Iadova
Camena
Cuciurul M.
Voloca
Mihova
Panca
STOROJINEȚ
Petroșani
Mega
Davideni
Siretul
Ropcea
Iordănești
Bănila
Mesteceni
Budenit
Sîrăneşti
Baile Lăpușna
Pătrăuți d. S.
Frescăreni
Oprișeni
Iablonița
Ciudeiul
Igești
Cupcani
Toraceni
Putila
Corcești
Petriceni
Sărghieni
Crasna lui Ilschi
Valcinet
Cerepcăuţi
Bahrinești
Climăuți
Balnet
SIRET
Frătăutii noi
Bilca
Frătăuţi Vc.
Plosca
Gura Putnei
Andrasfalva
Brodina
Voitinel
Cornești
Balcăuți
RĂDĂUȚI
Tibeni
Serbăuți
Grănicești
Marginea
Sipotele Sucevei
Volovăț
Bădeuți
Burla
Sucevița
Argel
Slobozia
Iacobești
Călinești
Uaslovăț
Meretei
Dărmănești
Arbora
Sucea
Pulna
Solca
Poieni
Căjvana
Pătrăuți
Moldova
Dămăcușa
Moldavița Ferestr.
Teodorești
Mihoveni
Soloneţu Nou
Scheia
Vatra Moldavit.
SUCEAVA
Cacica
Bălăceana
Breaza
Rușii pe Boul
Frumoasa
Stroesti
Mst Humorului
Dea
Stupca
Vama
Moldova
GURA-HUMORULUI
Cârlibaba
Păltinoasa
Vorniceni
Ipoteşti
Bosancea
Uidești
Dragoești
Pojorâta
C. LUNG
Prisaca
Dorna
Voroneţu
Fundul Pojoratei
Doroceia
Plotonita
Ciocanesti
V. Putnei
Stolpiceni
Slătioara
V. Seacă
Breaza
Iacobeni
Ciotina
Cosma
Dorna Cândreni
Dorna
Stampi
Smidi
283
252
273
241
293
298
284
547
592
593
408
521
524
417
502
509
454
495
212
743
609
1225
396
1344
437
503
540
1143
1137
1342
1429
523
1084
591
1220
1225
888
1092
553
432
476
1390
493
873
1377
1077
1477
1018
1093
1135
420
1000
1857
1302
1685

MĂRTURII ISTORICE

Am dat de această diplomă împărătească acum treizeci de ani în arhivele îngălbenite de vreme ale "Comitetului Ţării din Cernăuţi". Scurtă şi concisă, ea cuprinde întreaga istorie a Bucovinei de până la 1861, când în cea de a noua zi a lui Decembrie, Împăratul Frantz Iosif I o parafa şi o semna cu "înalta-i semnătură". O semna şi dădea prin ea veridicitate trecutului unui ţinut daco-roman din cele mai vechi timpuri.

"Ca parte din Dacia vechie, ţeara aceasta Bucovina se număra sub stăpânirea domnilor Moldovei la aşa numita "ţeară de sus", mai târziu se numea Arboroasa şi în urmă Bucovina, după pădurea de fagi dintre Cernăuţi şi Vijniţ. Înainte de Ştefan cel Mare o mică parte a ţerii de dincolo de Prut se ţinea de Galiţia, eară o seamă de munţii din Ardeal.

Astfel hotarele Moldovei şi prin urmare şi cele ale Bucovinei, după biruinţa numitului principe (Ştefan cel Mare) în contra Leşilor şi Ungurilor, fură statornicite anumite tractate, pe temeiul cărora graniţele erau spre apus şi mează-noapte Nistrul, pâraele Serafineşti, Colacinul şi râul Ceremuş, apoi spre mează-zi izvoarele Ceremuşului, ale Sucevei, Bistriţei, Trotuşului până la Milcov.

După împreunarea ţerii cu sceptrul Nostru, ea fu pusă mai întâi sub administrare militară, iar apoi la anul 1786 fu împreunată cu Galiţia. Arătându-se însă din trecut, că deosebirea de limbă, de datine şi obiceiuri nu fac să fie de dorit o contopire cu Galiţia, de aceea la anul 1848 Ne-am îndurat a ridica Bucovina la rang de ducat şi i-am dat neatârnare (autonomie) administrativă..."

Nu poate fi decât lăudabil faptul că împăratul dela Viena avusese grija şi respectul ca această diplomă să ajungă la faţa locului în limba poporului pe care îl viza. Acest precedent deveni o tradiţie a curţii austro-ungare. Căci, trimis ca guvernator al Bucovinei, generalul Spleny, sprijinindu-se pe cercetările ştiinţifice ale savanţilor Goehlert şi Gray, îi scria Mariei Tereza: "Baştina poporului de aici sânt Moldovenii şi numai pe ici colo se aude vorbindu-se nemţeşte şi jidoveşte".

La această relatare imparţială Maria Tereza trimitea generalului o scrisoare (în limba română) prin care adeverea bucovinenilor "Împărăteasca şi Crăiasca sa milă, gând bun şi tot binele, cărora Noi cele aretate mai jos aretăm şi însciinţare facem..." **Acest mesaj dovedeşte că autorităţile trebuiau să se adreseze populaţiei din Arboroasa numai româneşte,** "dacă vroiau ca acestea să le înţeleagă".

Drept atestare poate servi o "Mărturie chotarnică" a căpitanului de district Johan Jucovski în care scria printre altele: "Facem scire cu aceasta adevărată şi încredinţată mărturie chotarnică, aducându-ne Dumnealui Toader Păunel o carte de la măria sa căpitanul Jucovski, auditoriul Bucovinii districtu, întru care ne scrie ca să mergem la satul Boianciucului şi să alegem parte de moşie dumisale lui Toader Păunel, din stâlpul de gios de către partea dumisale lui Gligoraş a Tăutului... deci noi după poruncă am mers la numita moşie şi am eşit la starea locului făcând odgonul de 20 stânjeni şi stânjinul de 8 palme şi 3 degete.." **şi aşa mai departe.**

Însăşi Împăratul Iosif al II-lea, fiul Mariei Tereza, călătorind în Iunie 1783 prin Bucovina şi convingându-se la faţa locului de starea lucrurilor în materie de limbă, dădu poruncă "ca să fie numit de urgenţă în Arboroasa un auditor care să cunoască bine limba ţării şi să se caute prin ţara Banatului oameni din aceia care ştiu românesce şi ar putea să fie în Bucovina directori de ţinut şi dregători". **Prin aceeaşi poruncă Iosif al II-lea îl numi pe boierul român bucovinean Vasile Balş** "conţopist la Sfatul curţii de război dela Viena, ca să se afle cineva şi la consiliul acela care să ştie limba Bucovinei".

Iosif al II-lea dădu de asemeni ordin ca bucovinenii să-şi facă plângerile, mai ales la judecătorii "pre limba lor". **Ca urmare, toate legile pentru Bucovina fură traduse în limba română şi tipărite într'o carte ce număra 400 de exemplare.**

Scrisorile particulare erau scrise şi ele în limba română. În arhivele lui Doxachi Hurmuzachi s'a găsit o depeşă a căpitanului de district din Cernăuţi din care spicuim câteva rânduri de o rară plasticitate lingvistică: "De bun neam născutule! Fiind-că Excelenţia Sa Domnul Gubernator iară vine la Bucovina în trebi de slujbă, şi voeşte la acest prilej a vorbi cu unii din Dumnealor Stăpânii moşiei pentru unele şi altele, pentru aceasta dau poştă Dumitale, ca să binevoeşti la 8 a lunii aceştii la amează-zi a te afla la Toporăuţi în care zi şi Excelenţia sa va sosi acolo..."

Şi dacă după 200 de ani dela aceste mărturii scrise şi păstrate în arhivele cernăuţene, dregătoriile ucrainene nu trimit în trebi de slujbă nici o scrisoare sau circulară în limba română, vina nu este a Împăratului Frantz Iosif I care în articolul 19 al legii împărăteşti din 21 Decembrie 1867 stipula cu propria-i semnătură: "Fiecare popor are dreptul nevătămat de a-şi apăra naţia şi limba sa şi a se îngriji de dânsele".

Nicolae LUPAN

MIHAI EMINESCU:

''...Ce voia Curtea din Viena în Bucovina? Voia să-şi stabilească o comunicaţie pe cât se poate de bună între cele două mai mărginaşe şi mai expuse provincii, să-şi asigureze o parte slabă a graniţelor de miazănoapte, să câştige câteva poziţii faţă cu Rusia; ea nu râvnea deci la sufletele oamenilor, ci la o bucată de pământ de care avea trebuinţă...

Cu totul alta e soarta Moldovenilor căzuţi sub stăpânirea pravoslavnicului Ţar al tuturor Ruşilor. Pe când cei 200.000 Români din Bucovina formează un mic centru pentru desvoltarea vieţii româneşti, milionul de Români din aşa numita Basarabie rusească este deschegat şi ţinut cu sila departe de poporul românesc''.

LA BUCOVINA

**N'oi uita vreodată, dulce Bucovină,
Geniu-ţi romantic, munţii în lumină,
Văile în flori,
Râuri resăltânde printre stânce nalte,
Apele lucinde 'n dalbe diamante
Peste câmpii 'n zori.**

**Ale sorţii mele plângeri şi surâse,
Îngânate 'n cânturi, îngânate 'n vise
Tainic şi uşor,
Toate-mi trec prin gându-mi, trec pe dinainte,
Inima mi-o fură şi cu dulci cuvinte
Îmi şoptesc de dor.**

**Numai lângă sânu-ţi geniile rele,
Care îmi descântă firul vieţii mele,
Parcă dormita;
Mă lăsară 'n pace, ca să cânt în lume,
Să-mi visez o soartă mândră de-al meu nume
Şi de steaua mea.**

**Când pe bolta brună tremură Selene
Cu un pas melodic, cu un pas a lene,
Lin în calea sa;
Eol pe-a sa arpă blând răsunătoare
Cântă'a nopţii dulce, mistică cântare,
Cânt din Valhala.**

**Atunci ca şi silful ce n' adoarme 'n pace,
Inima îmi bate, bate şi nu tace,
Tremură uşor,
În fantasii mândre ea îşi face cale,
Peste munţi cu codri, peste deal şi vale
Mână al ei dor.**

**Mână doru-i tainic colo înspre tine,
Ochiul îmi sclipeşte, genele-mi sunt pline,
Inima mi-e grea,
Astfel totdeauna, când gândesc la tine
Sufletul mi-apasă nouri de suspine,
Bucovina mea!**

Mihai EMINESCU

DOCUMENTE SEMNIFICATIVE

E vorba de aşa zisele privilegii pe care le acordau autorităţile vieneze Bucovinei. Căci, în comparaţie cu ceea ce se petrecea în Basarabia, ele aveau o semnificaţie profund pozitivă. Cum au fost de pildă, despărţirea Bucovinei de Galiţia, înfiinţarea de judecătorii proprii în frunte cu "Forum nobilium" din care făceau parte boieri de viţă română, legalizarea unei reprezentanţe permanente a ducatului bucovinean pe lângă dieta împărătească, dotarea provinciei cu stemă-pecete ce purta pe fundalul celor trei culori ale neamului românesc cap de bour şi trei stele aurii în triunghi etc.

Am văzut această stemă, aplicată pe un document împărătesc, şi, ca să fiu sincer, m'a impresionat. Pentru că această simplă stemă-ştampilă, devenită un bun al tuturor cancelariilor din provincie, dădea dreptul de naţiune şi limbă, pe care nu îndrăznea nimeni să le nesocotească, cum se întâmpla pe timpul când Bucovina era ataşată Galiţiei. Iar pe pereţii tuturor cancelariilor atârnau în rame aurite cuvinte pe care le-ar fi spus Frantz Iosif I: ''Astăzi naţia voastră şi cel mai preţios odor al său, limba românească, nu mai sunt lovite şi batjocorite de duşmanii neamului vostru. Eară de se întâmplă poate în unele locuri că încă tot sunt batjocorite, apoi numai cei ce sufăr batjocurile sunt de vină, dovedind că sunt molateci, pentru-că un Român verde şi cu inima la loc nu va suferi niciodată să arunce oarecare străin cu tină în naţia ori limba sa''.

Nu ştiu în ce măsură s'ar potrivi aici zicala că din două rele omul o alege pe cea mai puţin rea, dar bucovinenii nu dădură dovadă de prea multă ostilitate faţă de oştirile austriece care coborâră din fosta Pocuţie tocmai în momentul când generalul rus Romanţov terminase o bătălie cu turcii şi se afla cu oastea în împrejurimile Iaşilor. Cu oştirile sleite în lupte, Romanţov admise, deci, această stare de lucruri printr'un tratat special semnat la 7 Mai 1775. Tratat, prin care, culmea ironiei, ruşii cedeau austriecilor un teritoriu ce nu aparţinea nici unora nici altora. Ca 37 de ani mai târziu ţarul Alexandr Pavlovici să primească dela turci Basarabia care, de asemeni, nu le aparţinea.

Era firesc dar ca bucovinenii să fie oarecum măguliţi de diploma împărătească din 9 Decembrie 1862 prin care Frantz Iosif I explica toponimul de "Bucovina": Galiţienii nu puteau rosti numele românesc al ţării Arboroasa şi deoare-ce ei veneau adese-ori încoace în trebile lor, o numiră cu numele leşesc ''Bucovina'', care pe românesce înseamnă făget sau ţara fagilor''.

Această constatare de ordin naţional românesc avea la bază şi recensământul dela 1776 al populaţiei din Arboroasa. Recensământ, care scoase la iveală ''75 mii de locuitori, împărţiţi în 12 mii 500 de familii, locuind în trei oraşe, adecă Suceava,

Cernăuţi şi Siret şi în 229 de sate. Iar la aceşti locuitori se găsesc capi de familie: 197 boieri şi mazili, 149 ruptaşi (adecă argaţi), 415 preoţi, 86 dascăli, 466 călugări, 88 călugăriţe, 285 diregători de stare mai joasă, 45 negoţitori, 14.992 ţerani Români, 58 Armeni, 526 Jidani şi 294 ţigani".

Aşadar, nimeni nu se mai minuna de faptul că o scrisoare ca cea ce urmează era trimisă dela Viena la Cernăuţi în limba română: "Guvernul cesaro-regesc al ţerii se simţesce îndatorat a aduce aminte căpitanului de ţinut că are să urmeze întocmai după orânduirile înaltului ministeriu despre folosinţa limbilor ţerii nemţesci şi românesci în trebi de slujbă cu poporul..."

Iar într'o altă scrisoare ministerială, datată cu 17 August 1864, se spune: "De oare-ce în Bucovina împrotocolările judecătoresci se făcea până acum numai în limba nemţească, de aceea ministeriul de justiţie se simţesce îndatorat a porunci:

1. La judecătoriile din Bucovina au se vorbească judecătorii cu Românii în limba românească;

2. Când jură Românul în limba sa, protocoalele despre jurământ au să fie făcute românesce, ori măcar cuvintele jurământului au să se scrie în protocol în această limbă;

3. Trebuie să se caute ca persoanele judecătoriei ce funcţionează în trebi criminale, precum şi funcţionarii, procurorii de stat şi apărătorii (avocaţii) să scie limba pârâtului. Toată treaba să se facă în această limbă, şi hotărârea precum şi dovedirea ei să se vestească tot în această limbă;

4. Dacă este de lipsă, trebuie să se folosească şi în limba română hârtii tipărite ce sunt trebuincioase pentru insciinţări dă tot felul, precum şi decrete de epitropie, protocoale de jurământ, adeveriri de moarte, protocoale şi edicte".

Orice comentariu ar fi de prisos. Atâta doar că, dacă diriguitorii actuali dela Kiev şi Cernăuţi au urechi de auzit, să audă!..

Nicolae CHISTRUGĂ

B U C O V I N A

Dulce Bucovină,
Veselă grădină,
Cu pomi roditori
Şi mândri feciori!
Cuib de păsărele
Albe, sprintenele,
Care 'n ochii lor
Au foc răpitor.

Tu ce eşti o floare
Căzută din soare
Cu trei alte flori,
A tale surori!
Ele cătră tine
Privesc cu suspine
Şi tu le zâmbeşti
Cu zâmbiri cereşti.

Dulce Bucovină!
Vântul ce înclină
Cu aripa lui
Iarba câmpului
Naşte prin şoptire
Scumpa amintire
De-un trecut frumos,
Mare glorios.

Fii în veci voioasă
Pre cât eşti frumoasă!
Fie traiul tău
După gândul meu!
Ah! cine te vede
Chiar în rai se crede,
Cine-i trecător
Te plânge cu dor!

Vasile ALECSANDRI

B U C O V I N A

PATRIA TRICOLORULUI ROMÂNESC

La 2 Octombrie 1854 bucuria ţăranilor din Şipot, lucru pe care îl atestă mărturii scrise ale timpului, n'avea margini: în casa părintelui Iraclie veni pe lume un băieţel. "Preotul nostru de mâine", **ziceau ei.**

Ciprian îndrăgi de mic vioara pe care n'o lăsă din mână toată viaţa găsind în strunele ei mângâiere şi refugiu sufletesc. După ce învăţă la gimnaziul din Suceava, la seminarul şi facultatea de filozofie din Cernăuţi, Porumbescu-fiul îşi desăvârşi măiestria muzicală la conservatorul din Viena. În urma acestor studii Ciprian putea să devină ori preot ori profesor de muzică. "Noi, — a zis el — avem destui preoţi, pe când profesori de muzică n'avem de fel!" **Şi peste puţin timp îl vedem în această calitate la Braşov.**

Porumbescu compara muzica populară românească cu o cămaşă fină "ce se lipeşte de trup". **El nu-i aproba niciodată pe acei muzicieni care în loc** "să îmbrace cămaşa cântecelor naţionale, îşi învelesc trupul până peste cap cu sumanul cântecelor străine".

Cu arcuşul şi cântecele, cu firea şi inima-i blândă, Ciprian cucerea stima şi dragostea celor care aveau prilejul să-l cunoască. Ca student al facultăţii de filozofie şi al conservatorului din Viena el se înscrie la societatea România Jună de acolo, devenind în scurt timp sufletul ei. Aici el editează o culegere de cântece româneşti pentru studenţii compatrioţi de pretutindeni, propagând astfel cultura muzicală a poporului său.

Ziarele din ţară şi din străinătate erau adesea pline de elogii la adresa lui. Revista "Familia" din Budapesta scria la 8 Martie 1882 despre cântecul lui Ciprian "Candidatul Linte": Am văzut tânăra muză a domnului Porumbescu cu zurgălăi ca o zburdalnică fetiţă, jucându-se cinel-cinel cu cei ce o ascultau şi am fost încântaţi de dezmierdările ei; cât va fi însă de fermecătoare această copilă când se va îmbrăca în porfir şi îşi va pune coroana de regină pe cap!"

În biografia zbuciumată a lui Porumbescu locul cel mai de frunte îl ocupă anii petrecuţi la Cernăuţi. Paralel cu studierea viorii, violon-

celului şi a pianului, el se avântă în viaţa socială a românilor bucovineni.

Încurajat de tatăl său, Ciprian scrie şi versuri de adevărată frumuseţe: Inimă de Român, Hora, Nu-i viaţă mai plăcută, Bericică cristalină, Fraţi la masa asta 'ntinsă, Să ciocnim, Dragoş Vodă cel vestit, Pân' era cioroaica barză, Ţiganii se sfătuiră şi altele.

În Decembrie 1875 la Cernăuţi se înfiinţează societatea studenţească "Arboroasa" al cărei preşedinte devine Porumbescu. Această societate are drept scop perfecţionarea membrilor săi pe tărâm naţional şi literar, dezvoltarea spiritului social prin "organizarea de conferinţe, şezători literare şi muzicale, ajutorarea studenţilor săraci" etc. În cadrul "Arboroasei" Porumbescu stabileşte legături cu elemente naţionale progresiste din Ardeal, Moldova şi din străinătate, îndemnându-le să lupte pentru autodeterminare naţională.

În Octombrie 1877 la Iaşi se comemora o sută de ani dela asasinarea mişelească a domnitorului Ghica Vodă. Cu acest prilej arboriştenii trimiseră primăriei oraşului următoarea telegramă: "Arboroasa" — societatea junimii române din partea trunchiată a vechei Moldove aduce condoleanţele membrilor săi pentru tutorul decapitat". În urma acestei telegrame "Arboroasa" este desfiinţată iar dosarele ei sunt confiscate. Se ordonă şi supravegherea tatălui lui Ciprian "ca să se afle care este atitudinea preotului în relaţiile cu poporul din Stupca".

Anume atunci Ciprian este nevoit să ia drumul pribegiei spre Italia. La Genua el face cunoştinţă cu compozitorul Verdi. Călătoreşte mult prin oraşele Italiei, inclusiv Florenţa, Veneţia şi Roma. O boală nemiloasă însă şi dorul de patrie îl aduseră la casa părintească din Stupca unde la vârsta de numai 29 de ani scria cel din urmă cântec pe care îl numi "Tempi passati" ("Au trecut toate").

"Of, Doamne, şi cum cânta el doinele pe care le făcea!" — scria cu ocazia morţii autorului "Baladei Viorii" Constantin Morariu din Cernăuţi. - "Să fi avut inimă de piatră, tot trebuia-i să lăcrămezi".

Fostele lui eleve din Braşov, unde în calitatea sa de profesor de muzică a lucrat mai mult decât oriunde pentru "înveselirea lumii muncitoare", trimiseră părintelui Iraclie portretul "iubitului nostru Ciprian", un portret de statura omului, pus într'o ramă aurie împodobită cu tricolorul românesc ale cărei cuvinte şi muzică le scrisese marele dispărut.

Nimic nu i-a fost lui Ciprian mai drag decât poporul său şi muzica lui. Pe aceasta din urmă o numea "logodnică pe toată viaţa". Peste 200 de cântece a făcut el, cântece care şi până în ziua de azi se "lipesc de inima românului", pentru că toate sunt "insuflate, — cum zicea el, — de duhul, durerea, jalea şi delicateţea poporului român".

Ecaterina PETRE

CÂNTECUL TRICOLORULUI

Trei colori cunosc pe lume,
Ce le ţin de-un sfânt odor,
Sânt culori de-un vechi renume,
Suveniri de-un brav popor.

Roşu-i focul, ce-mi străbate
Inima-mi plină de dor
Pentru sfânta libertate
Şi al patriei amor.

Auriu, ca mândrul soare
Fi-va-l nostru viitor,
Pururea 'n eternă floare
Şi cu luciu netrecător.

Iar albastru e credinţa
Pentru naţie, ce-o nutrim,
Credincioşi, fără schimbare,
Pân' la moarte, o să-i fim.

Păn' pe cer şi cât pe lume
Vor fi aste trei colori,
Vom avea un falnic nume
Şi un falnic viitor.

Iar când, fraţilor, m' oi duce
De la voi ş' oi fi să mor,
Pe mormânt atunci să-mi puneţi
Mândrul nostru tricolor.

Ciprian PORUMBESCU

EPISCOPATUL BUCOVINEI

Atestări ale timpurilor spun că, încă pe atunci când Bucovina de azi se chema Arboroasa, enoriaşii acestui ţinut aveau de acum episcopia lor la Rădăuţi. Acest aşezământ creştinesc fusese întemeiat la 1402 de domnitorul Alexandru cel Bun care, cu zece ani mai târziu, dăruia episcopiei prin uric domnesc moşia Rădăuţului iar peste Prut — pe cea a Coţmanului cu satele Davideşti, Cliveşti, Gavrileşti şi Clivodin. Pilda prea bunului domnitor moldovean a fost urmată de Petru Rareş care, la rândul său, dădu episcopiei moşiile Haverna şi Noua Suliţă din ţinutul Hotinului.

Curând după înstrăinarea dela 1775 a Bucovinei, scaunul episcopal dela Rădăuţi, ocupat de Dosoftei Cherescul, fu mutat la Cernăuţi. Acest harnic episcop obţinu la 1786 o lege împărătească intitulată "plan al reglementării bisericeşti" prin care biserica ortodoxă din Bucovina era subordonată direct curţii dela Viena. Amintita lege permitea întemeierea unui consistoriu episcopal bucovinean care avea drept sarcină delimitarea parohiilor şi protoieriilor.

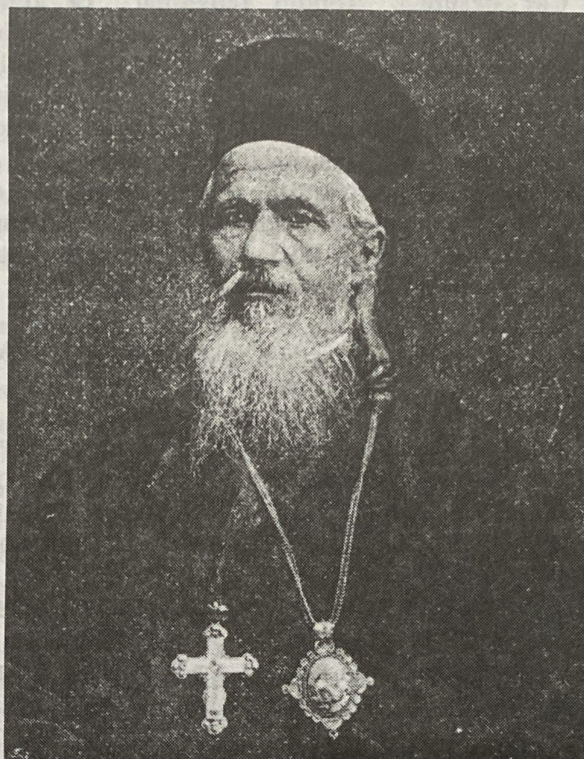
După Dosoftei Cherescul la scaunul episcopal au urmat Isaie Baloşescu, Eugen Hacman, Teofil Bendelea, Teoctist Blajevici şi alţii. Datorită stăruinţei acestora, dar mai ales a lui Eugen Hacman, episcopia cernăuţeană este ridicată la rangul de arhiepiscopie şi mitropolie. Un cuvânt aparte ar merita frumoasele fapte creştineşti ale mitropolitului Silvestru Morariu-Andrievici.

Un lucru e cert: episcopatul Bucovinei a jucat un rol cât se poate de pozitiv în plan naţional la administrarea "fondului religionar" creat în deplină concordanţă cu autorităţile administrative de stat. Ca regulă, fondurile dela faţa locurilor aveau în fruntea lor învăţători, primari, avocaţi, preoţi. Cum a fost, spre exemplu, parohul dela biserica Sfânta Paraschiva din Cernăuţi care se ocupa nu numai de treburile duhovniceşti, ci şi de cele lumeşti: inventarierea bunurilor mobile şi imobile trecute în proprietatea "fondului religionar" de district, strângerea de contribuţii benevole pentru înzestrarea şcolilor, recensământul copiilor de vârstă şcolară şi preşcolară, îndemnarea părinţilor ca să-şi dea odraslele, cum zicea el, la şcoală.

Chiar în una din predicile sale zise odată: "Voi părinţilor români sânteţi sâliţi numai decât să vă trimiteţi copiii regulat la şcoala românească de la vârsta împlinită de şapte ani până la vârsta de 13 ani. După asta faceţi cu dânşii ce vreţi: luaţi-i la gospodărie, daţi-i la meşteşuguri, la şcoli mai înalte..." Nu pot să nu spun aici că biserica unde şi-a făcut datoria de român acest preot a devenit dela '45 încoace ciorărie şi hulubărie.

Este interesant de semnalat că în Ianuarie 1784 la Cernăuţi se primea dela Viena o scrisoare împărătească făcută în limba română în care se spunea printre altele: "Spre a da dovadă vederată pretutindeni, eară mai ales poporului din Bucovina, că economia de pe moşiile episcopeşti şi mănăstireşti nu are alt scop, decât numai binele religiei şi al băştinaşilor bucovineni, şi că banii câştigaţi de pe dânsele nu se vor cheltui decât numai pentru susţinerea trebuinţelor bisericii şi ale păstoriei de suflete, pentru creşterea de preoţi şi pentru clădirea de şcoale, care acuma încă lipsesc..."

În scrisoarea semnată de Împăratul Iosif al II-lea se mai spunea că el se va îngriji personal de bunăstarea Bucovinei în general, în aşa fel, "ca acest fond să fie întrebuinţat pentru dreptcredincioşi şi pentru şcoale". Când zicea dreptcredincioşi, el avea în vedere nu numai familiile nevoiaşe, ci şi călugări şi călugăriţe dela aşa mănăstiri ca Putna, Suceviţa, Dragomirna, Sânt Ilie, Pătrăuţul, Ilişeşti, Voroneţul, Solca, Humorul şi Moldaviţa, pe sihaştrii din schiturile Mănăstioara, Bărbeşti, Luca, Babin, Corbniţa, Vijniţa, Creşceatic, Berejniţa, Broscăuţi, Zamostea, Horecea dela marginea Cernăuţilor, unde a fost înmormântat Aron Pumnul, Voloca de lângă Cernăuţi şi Jadova.

Dr. Silvestru Morariu-Andrievici.

În perioada despre care e vorba toate aceste lăcaşuri sfinte fiinţau de zeci şi sute de ani, bucurându-se de stima populaţiilor din împrejurimi, ai căror fii şi fiice învăţau în ele tot felul de meserii, cum ar fi tâmplăria, cismăria, croitoria, alesul scoarţelor, ţesutul şi bătutul la piuă al sumanilor, tipăritul cărţilor, scrisul caligrafic etc.

Sunt departe de gândul de a admira stăpânirea austriacă cu oştirile ei din Bucovina ocupată, dar nu pot să nu subliniez în mod obiectiv rolul episcopatului şi faptul că lăcaşurile duhovniceşti erau mărturii de înţelepciune ale timpului prin care bucovinenii de altă dată se îngrijeau de păstrarea credinţei strămoşeşti şi de luminarea minţii celor mulţi.

Deci, neidealizând stăpânirea austro-ungară din Bucovina, nu se poate trece cu vederea nici rolul pozitiv al Împăratului Iosif al II-lea, spre exemplu, care în loc să legalizeze amenzi mari şi pedeapsa cu închisoare pentru părinţii care nu-şi dădeau copiii la şcoală, cum era sfătuit de autorităţiile locale, găsi de cuviinţă să trimită la Cernăuţi, ca circulară, următoarele rânduri: "Pe voi părinţilor bucovineni nu vă sâlesc să vă daţi copiii la şcoală, pe voi comunelor din Bucovina nu vă sâlesc să vă faceţi şcoale. Orbi sânteţi, orbi să rămâneţi şi, când cineva a căuta să vă lecuiască, noi ne-om împotrivi". "Şi şcolile româneşti — cum scria mai târziu revista "Politica suceveană", — începură să răsară în satele bucovinene ca ciupercile după ploaie".

Cât despre "fondul religionar" ca atare, crearea lui era de fapt o secularizare a averilor mănăstireşti, căci mănăstiri în adevăratul înţeles al cuvântului rămăseseră doar trei: Putna, Suceviţa şi Dragomirna, cu câte 25 de călugări fiecare. Celelalte mănăstiri devenirǎ biserici parohiale şi toată lumea era mulţumită. Pentru că alături de biserică se construia numaidecât o şcoală primară parohială, la care se învăţau pe de rost Tatăl Nostru, Simbolul Credinţei şi cele Zece Porunci.

Nicolae LUPAN

BUCOVINA... FRÂNTURĂ DE RAI SCUMPĂ INIMII NOASTRE, GRĂDINĂ CÂNTATĂ DE POEŢI, ŢĂRÂNĂ SFÂNTĂ ÎN CARE SE ODIHNESC OASELE CELUI MAI GLORIOS VOEVOD AL MOLDOVEI, NESPUS DE DUIOS FREAMĂTĂ IZVOARELE TALE ŞI CE DULCE-I UMBRA CODRILOR TĂI!.. TU EŞTI ÎNTR'ADEVĂR UNA DIN CELE MAI FRUMOASE ŢĂRI DEPE PĂMÂNT, DAR NUMELE TĂU NE DOARE SĂ-L ROSTIM; ŞI STRĂBĂTÂNDU-ŢI FERMECĂTOARELE DRUMURI, OCHII NOŞTRI NU-ŢI POT PRIVI PODOABELE DECÂT PRINTR'O PERDEA DE LACRIMI.

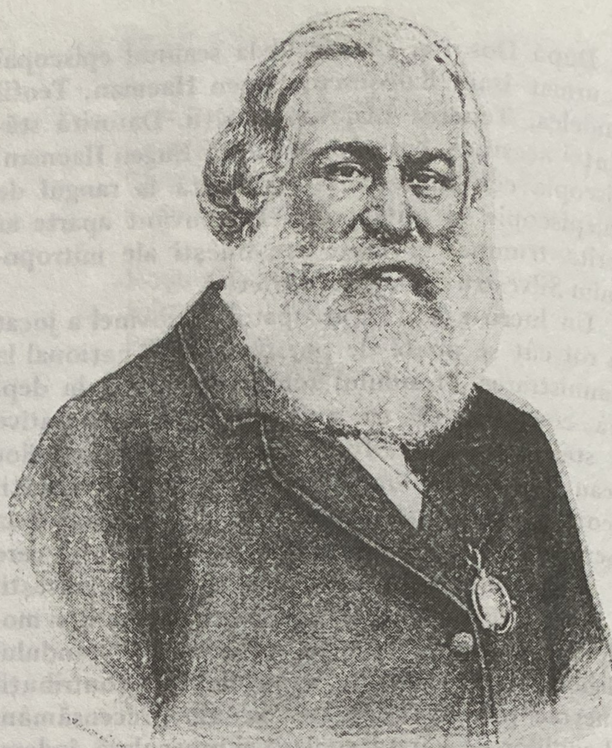
Alexandru VLAHUŢĂ

HURMUZĂCHEŞTII

În calitatea mea de hotinean, mă gândesc adesea cu multă admiraţie la familia Hurmuzăcheştilor, de rodnica activitate a căreia am avut fericitul prilej să iau note la biblioteca Universităţii din Cernăuţi mulţi ani în urmă. Se trăgea această nobilă familie dintr'o veche viţă boierească din Moldova, fiind înrudită cu Domnitorii Vasile Lupu şi Ieremia Movilă. Locul ei de baştină era moşia Cernauca ce îi aparţinea din străbuni.

"Fiecare e dator să-şi străjuiască vatra, – zicea Doxachi Hurmuzachi. – Tot aşa şi naţia şi limba..." "Zici bine, iubite soţule, – îl susţinea Elena, distinsa lui doamnă, – ca în acest amestic de limbi copiii noştri să rămâie aceea ce sunt. Să-i grijim zi şi noapte ca să rămâie români cari să-şi iubească naţia şi limba cu tot focul inimii lor..."

Şapte copii au ridicat Doxachi şi Elena!.. Constantin, fiul cel mare, după ce făcu liceul la Cernăuţi, şi dreptul la Viena, fu primul care în Divanul ad-hoc dela Iaşi din 1857 "a rostit cuvântul ca să se împreune Moldova cu Valahia într'un singur stat numit România". Iar odată cu unirea Principatelor Române devine cel întâi preşedinte al Înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie precum şi titular al Camerelor de deputaţi.

Eudoxiu Hurmuzachi.

Eudoxiu, cel de-al doilea fiu, se îngrijea şi el toată viaţa de hrana sufletească a bucovinenilor, tălmăcind în limba română Codul penal şi Dicţionarul juridic explicativ. Apoi întocmi manuale pentru şcolile româneşti din Bucovina, selecţionă o mulţime de documente şi hărţi despre istoria românilor, publicate de Academia din Bucureşti.

Eudoxiu Hurmuzachi scrie Împăratului dela Viena un memoriu plin de înflăcărare românească în urmă căruia "Bucovina este deslipită de Galiţia şi ridicată la rang de ducat independent". În semn de recunoştinţă bucovinenii ridică o movilă înaltă de 50 de metri pe care o numesc "Movila lui Hurmuzachi".

Cât despre istoria ţării sale, el îi consacră 30 de ani din viaţă, înmănunchind 3.000 de documente în 5 volume pe care le publică în limba germană la Cernăuţi. Mai târziu aceste opere istorice au fost editate şi de Academia Română.

Al treilea fiu, Gheorghe, urmează ca şi fraţii săi liceul la Cernăuţi şi facultatea la Viena. Apoi, timp de doi ani, editează prima gazetă românească intitulată "Bucovina", o foie săptămânală ce apăra nu numai drepturile românilor bucovineni, ci şi pe cele ale moldovenilor şi muntenilor.

Interzisă la cererea consulilor ruşi din Moldova şi Muntenia, "Bucovina" îşi încetează activitatea. Lipsit de această tribună, Gheorghe Hurmuzachi se consacră literaturii, înfiinţând în 1862 la Cernăuţi "Societatea pentru cultura şi literatura română din Bucovina". Ţinându-se în primăvara anului 1870 în Grădina Publică din Cernăuţi o mare adunare populară în apărarea drepturilor bisericii ortodoxe,

Gheorghe Hurmuzachi fu numit președinte și referent principal al acestei întruniri la care asistau peste 4.000 de țărani, 180 de preoți, învățători din toate satele și orașele.

Dar revenind la anul 1861, când bucovinenii trebuiau să-și trimită reprezentanți la Viena, Alecu, cel de al patrulea fiu al lui Doxachi îi scria unui prieten: "Pentru numele Domnului, pentru nefericita soartă a acestei țări, nu stați cu mâinile în sân, ci ieșiți la larg, mișcați-vă, căutați să aleagă pe cei mai vrednici din voi, să aleagă pe oricine va fi cinstit și cu cap și hotărît a nu gândi la altceva decât la binele nostru obștesc..."

După moartea fratelui său Gheorghe, Alecu Hurmuzachi este ales unanim președinte al "Societății pentru cultura și literatura română din Bucovina", donând cu această ocazie Societății, din averea sa personală, 1.000 de galbeni.

Cu părere de rău, arhivele Universității din Cernăuți nu conțin nimic cu privire la viața și activitatea lui Nicolae, cel de al cincilea fiu al lui Doxachi Hurmuzachi.

Cât despre Săftica, fiica mai mare a boierului român din Cernăuți, ea a fost căsătorită cu marele logofăt Gheorghieș Sturza din Dulcești, iar Eufrosinia — cu boierul basarabean Petrache Petrino din Rujnița, sat ce se află la 8 kilometri de satul meu Cepeleuți.

Constantin Morariu, parohul bisericii Sfânta Paraschiva din Cernăuți, scria la 1893:

"Boierul Doxachi și soția sa Elena și-au crescut copiii, învățându-i să-și iubească nația, fără să le pese chiar de sănătatea lor, și urma a dovedit, că creșterea aceea a fost de minune..."

S'ar putea adăuga doar atât, că rar cine dintre autohtonii bucovineni de astăzi mai știe ceva despre această harnică familie de cărturari români cu trup și suflet. E un mare păcat!..

Nicolae I. URSU

SOCIETĂȚILE ROMÂNE DIN BUCOVINA

Societăți, care au ținut mereu aprinsă făclia românismului și la a căror neadormită strajă a stat și amintitul paroh dela Biserica Sfânta Paraschiva din Cernăuți care scria:

Eu văd bunăoară că mulțime de copii români se usucă de mici ca earba pe câmpul ars de soare și se stîng din pricina sărăciei părinților lor, și vădzând acest lucru dureros gândesc așa: Am să fac o casă mare, mare, am să strîng în casa aceea pe toți copiii sărmani ai nației mele, am să-'i îmbrac, am să-'i hrănesc, am să-'i învăț carte 6 ani de dzile, apoi pe unii am să-'i dau la școli mai mari, pe alții la felurite meșteșuguri, după cum adecă voiu vede că-'i trage inima. Dară să dzicem că eu singur sunt om sărman și nu-'mi pot împlini gândul să fac casa ceea mare pentru ocrotirea copiilor de părinți nevoieși, însă inima tot mă trage să-'mi văd dorul împlinit. Ce am să fac așa-dară ca să isbutesc? Aha, gândesc eu iară, am să fac o societate, am să strîng adecă mai mulți oameni împrejurul meu ca să facem toți la un loc ceea ce nu pot face eu singur, precum prea bine dzice cântecul: "Unde-'i unul nu-'i putere / La nevoi și la durere, / Unde's mulți puterea cresce / Și dușmanul nu sporesce". /

Și societățile, începând cu cea a lui Gheorghe Hurmuzachi, porniră: Societatea pentru cultura (adecă luminarea) și literatura poporului român bucovinean din Cernăuț; **Societatea "Școala română" din Suceavă;** Societatea politică "Concordia" din Cernăuț; **Societatea archeologică română în Cernăuț;** Societatea "Armonia" din Cernăuț; **Societatea "Academia ortodoxă pentru literatura, retorica și musica bisericească în seminariul archiepiscopesc din Cernăuți";** Societatea "Clubul român" din Suceavă; **Societatea academică "Junimea" din Cernăuț;** Societatea academică-română "Bucovina" din Cernăuț; **Societatea școlară "Dragoș" din Volovăț;** Societatea școlară "Dumbrava Roșie" din Boian; **Societatea poporală "Traian" din Horodnicul de jos;** Societatea poporală "Ștefan cel Mare" din Rădăuț; **Societatea Doamnelor Române din Bucovina;** Societatea școlară "Cosmin" din Cehor; **Societatea cantorilor (sau dascalilor) români din Bucovina "Lumina";** Societatea "Mitropolitul Silvestru" din satul Mitocul-Dragomirnei; **Întrunirea plugarilor români din satul Stroiești;** Însoțirea orășenilor români din Suceavă; **Societatea "România tânără" din Cernăuț etc.**

Constantin Morariu-Andrievici.

PE CALEA REUNIRII

La 8 Iunie 1917 refugiaţii bucovineni din Iaşi constituiau Comitetul Naţional al Românilor din Transilvania şi Bucovina, comitet care cerea "eliberarea românilor de sub jugul austro-ungar şi formarea unui stat naţional unitar sub suveranitatea dinastiei române".

La acea oră în Dieta (parlamentul) dela Viena se aflau şi 6 români bucovineni care s'au constituit în Consiliu Naţional. Un an mai târziu, la 17 Octombrie 1918, George Grigorovici declara în Parlamentul dela Budapesta:

"Unirea românilor este un ideal şi o ţintă pe care o vor urmări românii totdeauna şi în veci, în tot momentul şi în toate împrejurările, indiferent de cum va fi constelaţia lor viitoare, indiferent de chipul cum li se va desfăşura soarta pe viitor... în vederea unirii întregului popor într'o singură ţară liberă şi independentă".

Zece zile mai târziu, la 27 Octombrie 1918, în Palatul Naţional din Cernăuţi a fost convocată Adunarea Constitutivă a deputaţilor din Dieta dela Cernăuţi, a primarilor bucovineni şi a fruntaşilor politici din provincie. La propunerea decanului de vârstă Dionisie Bejan, preşedenţia a fost asumată de Iancu Flondor care a spus:

"Domnilor, o iobăgie naţională de aproape un secol şi jumătate, pe cât de dureroasă pe atât de ruşinoasă, este pe sfârşite. Poporul român din Bucovina este pe cale de a sparge şi a lepăda lanţul care i-a ferecat sufletul. Liberi în puterea suveranităţii naţionale, D-voastră veţi hotărî ce veţi afla de bine pentru un viitor fericit şi falnic al neamului românesc din Bucovina".

După dezbateri în Adunarea Constituantă a Bucovinei, Consiliul Naţional a redactat următoarea moţiune care a fost adoptată cu aplauze furtunoase:

"1. Reprezentanţii poporului român din Bucovina, întruniţi astăzi în ziua de 27 Octombrie 1918 în capitala ţării, se declară, în puterea suveranităţii naţionale, Constituantă a acestei ţări româneşti.

2. Constituanta hotărăşte unirea Bucovinei integrale cu celelalte ţări româneşti într'un stat naţional independent şi va purcede spre acest scop în deplină solidaritate cu Româniii din Transilvania şi Ungaria.

3. Spre a conduce poporul român din Bucovina şi a-i arăta drepturile şi spre a stabili o legătură strânsă între toţi Românii, Constituanta institue un Consiliu Naţional de 50 de membri. Acest Consiliu ne va reprezenta prin mandatari şi la Conferinţa de pace, în afară de el nu recunoaştem nimănui dreptul de a hotărî sau a trata asupra poporului român din Bucovina.

4. Constituanta respinge cu hotărâre orice încercare ce ar ţinti la Ştirbirea Bucovinei, doreşte însă să se înţeleagă cu toate popoarele conlocuitoare."

La 4 Noiembrie în ziarul "Glasul Bucovinei" apare un articol în care se spune că "noi, bucovinenii, vrem să rămânem români pe pământul nostru strămoşesc şi să ne ocârmuim singuri după cum o cer interesele noastre naţionale".

Altele însă erau intenţiile ucrainenilor care cereau împărţirea Bucovinei pe Siret. De aceea Iancu Flondor ceru ajutor Regelui Ferdinand. Drept care, Vineri 9 Noiembrie, un avion românesc împărţia de acum deasupra Cernăuţilor o proclamaţie semnată de Generalul Iacob Zadic, comandantul Diviziei a VIII, în care se spunea:

Răspunzând la chemarea Consiliului Naţional Român din Bucovina, armata română, din Înaltul Ordin al Majestăţii Sale Regelui Ferdinand I al României, a păşit pe pământul Marelui Voevod Ştefan, pentru a ocroti viaţa, avutul şi libertatea locuitorilor, de orişice neam şi credinţă, împotriva bandelor de criminali, cari au început opera lor de distrugere în frumoasa noastră ţară. Trecând hotarul pus între noi de o soartă vitregă, acum 100 şi mai bine de ani, trupele române sosesc în mijlocul vostru, aducându-vă dragostea şi sprijinul lor, pentru libera împărţire a dorinţelor născute din dreptul legitim al popoarelor, de a dispune de soarta lor.

Stăpânit de aceste sentimente şi cu credinţă în sinceritatea cererii voastre de ajutor, invităm poporul bucovinean ca să nu se abată sub niciun motiv dela viaţa şi ocupaţiunile sale normale. Subsemnatul garantez oricărui locuitor libera exercitare a drepturilor sale civice şi fac cunoscut în acelaşi timp că se va reprima cu toată severitatea cuvenită orice încercare de desordine, acte de violenţă sau nesupunere la ordonanţele date de noi."

Eliberarea ca atare a capitalei Bucovinei avu loc la 11 Noiembrie, dată la care Generalul Zadic a şi fost întâmpinat în Piaţa Unirii de mii de români, în frunte cu Iancu Flondor, care rosti cele ce urmează:

"Domnule General, ca preşedinte al Consiliului Naţional Român, am datoria să bineventez falnica noastră oaste română în capitala Bucovinei, acestei ţări, care păstrează în sânul său sfintele moaşte ale marelui nostru Domn Ştefan. Acum când suntem pe cale să întregim moştenirea lui, România Mare, simţim că sufletul lui nemuritor este în mijlocul nostru. Un sfânt fior trece prin inimile noastre, însă nu e dat fiinţei omeneşti să exprime şi să fixeze aceste sentimente în cuvinte. Numai o rugăciune care se înalţă la ceruri fără cuvinte îi poate corespunde întru câtva.

Domnule General, daţi-mi voie să vă bineveneż, aşa cum o fac doi fraţi, care după o lungă şi dureroasă despărţire se întâlnesc pentru a nu se mai despărţi niciodată. O fac, deschizând braţele mele şi strângându-vă la piept.

Domnilor, acum să mulţumim din adâncul inimilor noastre celui mai mare şi mai bun Român al veacului nostru: Majestatea Sa Regele Ferdinand. Să trăiască!"

Mişcat de primirea făcută în Bucovina românească, generalul Zadic, răspunzând lui Iancu Flondor, zice:

"Onoraţi cetăţeni ai Bucovinei, în urma dorinţei Consiliului Naţional Bucovinean, Majestatea Sa Regele Ferdinand şi Ţara Românească au răspuns chemării şi au adus ajutorul lor pentru ca liniştea acestei ţări să fie asigurată. Sosind aici, aduc salutul şi sentimentele de iubire frăţească, şi pot spune de iubire de mamă, ale României libere către ţara Bucovinei. În acelaşi timp gândul meu se înalţă către Dumnezeu şi-i adresez mulţumirile României Mari, că a scos sfânta dreptate la suprafaţă. Sfânta dreptate a biruit. Pentru despărţirea Bucovinei de Moldova a trebuit să se verse sânge, a trebuit să cadă un cap de domn; pentru recâştigarea ei n'a curs un pic de sânge."

Se adevereau spusele lui Ion Nistor, reprezentant de frunte al Bucovinei, la Unirea Basarabiei care deja se înfăptuise:

"...Prutul descătuşat îşi mână vesel undele sale prin Moldova reîntregită, murmurând tainic povestea dezrobirii, ca să o înţeleagă Siretul înroşit de sânge, Argeşul spumos, Oltul răzbunător, Mureşul duios şi Tisa îndepărtată."

Iar la telegrama trimisă regelui s'a primit în aceeaşi zi de 11 Noiembrie următoarul răspuns:

"Cu cea mai adâncă emoţie şi cu inima plină de bucurie patriotică, primesc ştirea că trupele mele au intrat în capitala Bucovinei Române, aducând ordine şi linişte sufletească pentru toţi, cei cari, în aceste momente istorice au simţit şi au lucrat pentru îndeplinirea visului secular. Îmi închipuesc bine cum inima voastră caldă de Român a tresărit de bucurie la vederea tricolorului naţional purtat de ostaşul român, frate de sânge şi suflet. Din adâncul inimii vă sunt recunoscător pentru munca patriotică ce aţi depus şi pentru iubirea de neam ce aţi arătat cu atâta bărbăţie. Vă mulţumesc, cum şi tuturor acelora cari v'au ajutat cu inima curată în aceste timpuri măreţe. Să dea Dumnezeu ca tot poporul din Bucovina să găsească mereu ocrotire, dreptate şi libertate sub cutele drapelului naţional."

A doua zi, 12 Noiembrie, la Cernăuţi s'a format un guvern sub conducerea lui Iancu Flondor, care a depus jurământul în faţa lui Dionisie Bejan, ales ca preşedinte al Consiliului Naţional în locul lui Flondor care demisionase pentru a se încadra în "Legea fundamentală provizorie asupra puterilor ţării Bucovinei". În aceeaşi zi, Iancu Flondor a dat următoarea proclamaţie:

"Rezbelul mondial, lupta gigantică a dreptăţii şi libertăţii contra militarismului şi imperialismului asupritor, a dat naştere şi naţiunilor subjugate. Românii bucovineni, folosindu-se şi ei de dreptul suveranităţii naţionale, recunoscut acum de toată lumea, au hotărât în Constituanta lor din 27 Octombrie 1918, să stăpânească singuri ţara lor Bucovina, sfântul lor pământ strămoşesc.

Fostul guvern austriac s'a opus la această cerere îndreptăţită, a cedat însă forţei Rutenilor. Astfel a trecut puterea ţării în mâna Rutenilor şi s'a deslănţuit în urmă anarhie pentru toată ţara.

În faţa acestor împrejurări, Consiliul Naţional, reprezentanţa legitimă a poporului român, a fost nevoit să recurgă la ajutorul fraţilor din Regat, cerând intervenţia oastei româneşti.

Majestatea Sa Regele României, răspunzând la această cerere întemeiată, a dispus intrarea armatei în ţară.

Spre a restabili dreptatea şi ordinea, Consiliul Naţional a luat în ziua de 10 Noembrie în seamă stăpânirea ţării şi va exercita puterea prin guvernul său. Locuitorii acestei ţări de alte naţionalităţi sunt provocaţi, chiar în interesul lor bine înţeles, să se supună acestui guvern, care va şti să ia în considerare interesele lor fireşti."

La 23 Noiembrie se întorceau la Cernăuţi peste o sută de refugiaţi bucovineni, în frunte cu Ion Nistor, iar peste două zile profesorul cernăuţean Gheorghe Tofan făcea în Adunarea Consiliului Naţional următoarea declaraţie:

"...În aceste momente înălţătoare, noi refugiaţii şi voluntarii bucovineni ne-am întors acasă la vetrele noastre părăsite. Având satisfacţia datoriei împlinite, noi întindem mâna celor rămaşi acasă, cari şi-au păstrat nepângărită conştiinţa în dorinţa sinceră de a munci împreună la ridicarea ţării şi neamului... Credincioşi tradiţiei istorice naţionale nu ne vom feri a privi în faţă şi a da soluţii potrivite tuturor problemelor mari care agită astăzi viaţa popoarelor. Suntem înainte de toate aderenţii intransigenţi ai unirii necondiţionate şi desăvârşite a tuturor ţărilor româneşti în hotarele lor etnice şi istorice, într'un stat naţional unitar, căci numai astfel poporul nostru va putea realiza menirea sa istorică.... Ridicându-ne pe deasupra tuturor prejudecăţilor, uitând tot trecutul neînţelegerilor, gândurile noastre se îndreaptă în aceste clipe măreţe numai spre viitorul neamului nostru iubit, chemând la muncă pentru fericirea lui pe toţi cei de un gând cu noi."

Au fost cooptaţi 12 refugiaţi şi voluntari în Consiliul Naţional, iar membrii Adunării Constituante au decis convocarea Congresului General al Bucovinei pentru Joi 28 Noiembrie 1918 întru "Stabilirea raportului politic al Bucovinei faţă de Regatul României". Erau 100 de delegaţi cu drept de vot, din care 74 români: Ion Anghel, Grigore Bălan, Grigore Băncescu, Dionisie Bejan, Ilie Berlinschi, Vasile Bodnărescu, Victor Bodnărescu, Gheorghe Boncheş, Eugen Botez, Dimitrie Bucevschi, Ion Candrea, Nicu Carabioschi, Cornel Clain, Nicolae Cojocar, Constantin Cozmiuc, Dimitrie Dan, Romul Dan, Filaret Doboş, Vasile Fediuc, Iancu Flondor, Nicu Flondor, Octavian Gheorghian, Vasile Gheorghian, Vasile Grecu, Radu Grigorcea, Maximilian Hacman, Cornel Homiuca, Mihai Iacoban, Alexandru Ieşan,

Gheorghe Jemna, Teodor Leuştean, Florea Lupu, Gheorghe Lavric, Vasile Marcu, Dimitrie Marmeliuc, Nicolai Mihăilescu, Aurel Morariu, Constantin Năstasi, Constantin N. Popovici, Vasile Nichita, Ion I. Nistor, Ilie Odochian, Apolo Patras, Petre Popescu, Dorimedont Popovici, Eusebie Popovici, Anastasie Pridie, Alexe Procopovici, Vladimir Repta, Vasile Reus, Vespasian Reuţ, Gavril Rotică, Ştefan Saghin, Gheorghe Şandru, Gheorghe Sârbu, Ion Sbiera, Radu Sbiera, Modest Scalat, Ion Stârcea, Tudor Ştefanelli, Ipolit Tarnavschi, Gheorghe Tofan, Victor Tomaşciuc, Laurenţiu Tomoiagă, Aurel Ţurcan, Dimitrie Ţurcan, Nicu Vasilovschi, Nicolae Vlad, Gheorghe Voitcu, Aurel Voronca, Octavian Voronca; **13 ucraineni:** Nicolai Chomeiczuk, Vasile Ilaşciuc, Vasile Lupu, Toader Crasovschi, Dumitru Macarenco, Vasile Macarenco, Teodor Mardari, Gheorghe Maschievici, Ioan Mintici, Ion Poclitar, Grigore Răileanu, Gheorghe Ţinta, Alexandru Ţopa; **7 germani:** Rudolf Gaidosch, Victor Glondis, Adam Hodel, Rafael Kaindl, Ernst Walis, Alois Lebouton; **şi 6 polonezi:** Basil Duzinkiewicz, Ernst Kaminski, Stanislaw Kwiatkowski, Vladimir Pospizil, Leopold Schweiger, Edmund Wicentowicz.

Aşa dar, în ziua de Joi, 28 Noiembrie 1918, la orele 11 dimineaţa, Dionise Bejan, Preşedintele Consiliului Naţional Român, s'a adresat Congresului întrunit în Sala Sinodală a Palatului Mitropolitan din Cernăuţi cu cuvintele:

"Înalt Congres, Consiliul Naţional, singurul reprezentant legitim al voinţei naţionale a poporului român din Bucovina, a hotărît în şedinţa din 25 Noembrie constituirea sa în Congres care să se întrunească astăzi în 28 Noembrie, spre a aduce la îndeplinire dorul şi aspiraţiunile, pe care poporul nostru le nutreşte şi le păzeşte cu sfinţenie vreme de un secol şi jumătate. Întruniţi astăzi în acest măreţ lăcaş, care este şi trebue să rămână simbolul unirii în credinţă, credinţă în Dumnezeu şi credinţă în neamul nostru, salut cu neţărmurită dragoste pe reprezentanţii bravei noastre armate române, care la ordinul Majestăţii Sale Regelui Ferdinand I ne-a întins o mână de ajutor în clipele de cea mai grea cumpănă. Salut cu aceeaşi dragoste pe reprezentanţii noştri din Basarabia, Transilvania şi Ungaria. Vă salut cu inimă înduioşată şi pe voi fruntaşi ai neamului românesc din Bucovina cari aţi venit cu inimă însufleţită din tuspatru unghiuri ale ţării, ca să aşezaţi piatră de temelie pe care să se clădească trainic şi neclintit România Mare. Salut cu prietenie şi pe reprezentanţii minorităţilor ucrainene, germane şi polone din Bucovina şi îi invit la muncă frăţească pentru propăşirea ţării.

Implor harul şi bunecuvântarea dumnezeească asupra hotărârilor ce veţi lua.

Totodată rog şi propun să alegeţi pentru conducerea desbaterilor Congresului pe iubitul nostru Dr. Iancu Flondor..."

Fragment din procesul-verbal asupra Congresului General al Bucovinei, ţinut Joi, 15/28 Noiembrie 1918, în Sala Sinodală a Palatului Mitropolitan din Cernăuţi.

Iancu FLONDOR: Trecând la ordinea de zi, "Stabilirea raportului între Bucovina şi Regatul României", am onoarea să vă fac propunerea ca să votaţi spre primire următoarea MOŢIUNE:

CONGRESUL GENERAL AL BUCOVINEI, ÎNTRUNIT AZI, JOI, 15/28 NOEMBRIE 1918, ÎN SALA SINODALĂ DIN CERNĂUŢI,

CONSIDERÂND CĂ DE LA FUNDAREA PRINCIPATELOR ROMÂNE, BUCOVINA, CARE CUPRINDE VECHILE ŢINUTURI ALE SUCEVII ŞI CERNĂUŢILOR, A FĂCUT PURUREA PARTE DIN MOLDOVA, CARE ÎN JURUL EI S'A ÎNCHEGAT CA STAT;

CONSIDERÂND CĂ ÎN CUPRINSUL HOTARELOR ACESTEI ŢĂRI SE GĂSEŞTE VECHIUL SCAUN DE DOMNIE DE LA SUCEAVA, GROPNIŢELE DOMNEŞTI DE LA RĂDĂUŢI, PUTNA ŞI SUCEVIŢA, PRECUM ŞI MULTE ALTE URME ŞI AMINTIRI SCUMPE DIN TRECUTUL MOLDOVEI;

CONSIDERÂND CĂ FII AI ACESTEI ŢĂRI, UMĂR LA UMĂR CU FRAŢII LOR DIN MOLDOVA ŞI SUB CONDUCEREA ACELORAŞI DOMNITORI, AU APĂRAT DE-A LUNGUL VEACURILOR FIINŢA NEAMULUI LOR ÎMPOTRIVA ÎNCĂLCĂRILOR DIN AFARĂ ŞI A COTROPIRII PĂGÂNE;

CONSIDERÂND CĂ ÎN 1774, PRIN VICLEŞUG, BUCOVINA A FOST SMULSĂ DIN TRUPUL MOLDOVEI ŞI CU DE-A SILA ALIPITĂ COROANEI HABSBURGILOR;

CONSIDERÂND CĂ 144 DE ANI POPORUL BUCOVINEAN A ÎNDURAT SUFERINŢELE UNEI OCÂRMUIRI STRĂINE, CARE ÎI NESOCOTEA DREPTURILE NAŢIONALE ŞI CARE PRIN STRÂMBĂTĂŢI ŞI PERSECUŢII CĂUTA SĂ-I ÎNSTRĂINEZE FIREA ŞI SĂ ÎNVRĂJBEASCĂ CELELALTE NEAMURI CU CARE EL VOIEŞTE SĂ TRĂIASCĂ CA FRATE;

CONSIDERÂND CĂ, ÎN SCURGEREA DE 144 DE ANI, BUCOVINENII AU LUPTAT CA NIŞTE MUCENICI PE TOATE CÂMPIILE DE BĂTĂLIE ÎN EUROPA SUB STEAG STRĂIN PENTRU MENŢINEREA, SLAVA ŞI MĂRIREA ASUPRITORILOR LOR, ŞI CĂ EI DREPT RĂSPLATĂ AVEAU SĂ ÎNDURE MICŞORAREA DREPTURILOR MOŞTENITE, IZGONIREA LIMBII LOR DIN VIAŢA PUBLICĂ, DIN ŞCOALĂ ŞI CHIAR DIN BISERICĂ;

CONSIDERÂND CĂ ÎN ACELAŞI TIMP POPORUL BĂŞTINAŞ A FOST ÎMPIEDICAT SISTEMATIC DE A SE FOLOSI DE BOGĂŢIILE IZVOARELOR DE CÂŞTIG ALE ACESTEI ŢĂRI ŞI DESPOIAT ÎN MARE PARTE DE VECHEA SA MOŞTENIRE;

CONSIDERÂND CĂ, CU TOATE ACESTEA, BUCOVINENII N-AU PIERDUT NĂDEJDEA CĂ CEASUL MÂNTUIRII AŞTEPTAT CU ATÂTA DOR ŞI SUFERINŢĂ, VA SOSI ŞI CĂ MOŞTENIREA LOR STRĂBUNĂ, TĂIATĂ PRIN GRANIŢE NELEGIUITE, SE VA REÎNTREGI PRIN REALIPIREA BUCOVINEI LA MOLDOVA LUI ŞTEFAN, ŞI CĂ AU NUTRIT VECINIC CREDINŢA CĂ MARELE VIS AL NEAMULUI SE VA

ÎNFĂTUI, CÂND SE VOR UNI TOATE ŢĂRILE ROMÂNE DINTRE NISTRU ŞI TISA ÎNTR'UN STAT NAŢIONAL UNITAR;

CONSTATĂ CĂ CEASUL ACESTA MARE A SUNAT!

ASTĂZI, CÂND DUPĂ SFORŢĂRI ŞI JERTFE URIAŞE DIN PARTEA ROMÂNIEI ŞI A PUTERNICILOR ŞI NOBILILOR LOR ALIAŢI, S'AU ÎNTRONAT ÎN LUME PRINCIPIILE DE DREPT ŞI UMANITATE PENTRU TOATE NEAMURILE, ŞI CÂND ÎN URMA LOVITURILOR ZDROBITOARE MONARHIA AUSTRO-UNGARĂ S'A ZGUDUIT ÎN TEMELIILE EI ŞI S'A PRĂBUŞIT, ŞI TOATE NEAMURILE ÎNCĂTUŞATE ÎN CUPRINSUL EI ŞI-AU CÂŞTIGAT DREPTUL DE LIBERĂ HOTĂRÂRE DE SINE, CEL DINTÂI GÂND AL BUCOVINEI DESROBITE SE ÎNDREAPTĂ CĂTRE REGATUL ROMÂNIEI, DE CARE ÎNTOTDEAUNA AM LEGAT NĂDEJDEA DESROBIRII NOASTRE.

DREPT ACEEA NOI, CONGRESUL GENERAL AL BUCOVINEI, ÎNTRUPÂND SUPREMA PUTERE A ŢĂRII ŞI FIIND ÎNVESTIŢI SINGURI CU PUTEREA LEGIUITOARE, ÎN NUMELE SUVERANITĂŢII NAŢIONALE, H O T Ă R Â M:

UNIREA NECONDIŢIONATĂ ŞI PE VECIE A BUCOVINEI, ÎN VECHILE EI HOTARE PÂNĂ LA CEREMUŞ, COLACIN ŞI NISTRU CU REGATUL ROMÂNIEI.

A doua zi, 29 Noiembrie 1918, înmânând Actul Unirii Regelui Ferdinand, Iancu FLONDOR rosti această cuvântare:

Majestate,

Aducem Majestăţii Voastre Rege al tuturor Românilor, stima unei ţări întregi. Această ţară a avut vechi temeiuri curat româneşti pe vremea când păstorii români străbăteau munţii galiţieni şi cu plugari români se colonizau satele din ţara Haliciului. Spre aceste locuri româneşti s'au îndreptat mai întâi voievozii descălecători, venind din Maramureş ca să facă ţară nouă pentru neamul lor.

Acolo, la noi, la Rădăuţi, s'au amestecat în pământ oasele întemeitorilor Moldovei; acolo, la noi, la Suceava, s'a aşezat cea dintâi Mitropolie pentru toate ţinuturile acestei domnii a Românilor. Acolo, la noi, la Putna, ctitoria lui Ştefan cel Mare, cel mai mare dintre înaintaşii Majestăţii Voastre, şi-a ales veşnicul loc de odihnă a oaselor sale lăudate nu numai pentru apărarea naţiei sale ci şi pentru aceea a creştinătăţii răsăritene întregi şi a apusului creştin, în faţa căruia sta zăgaz nebiruit, vitejia lui. Acolo, la noi, arta de clădire moldovenească a serbat ziduri, unde azi, clopotele bătrâne sună pentru unirea noastră cu partea rămasă liberă a ţării, cele mai mari triumfuri ale ei.

Această ţară Ţi-o încredinţăm, Majestate, noi toţi, nu numai urmaşii voinicilor luptători români de pe vremuri cari n'au uitat niciodată din ce trup naţional fac parte, ci şi reprezentanţii tuturor neamurilor, cari cu vremea au venit să se aşeze sub blânda şi omeneasca oblăduire a domnilor români ai Moldovei şi cari ştiu că România de astăzi a moştenit bunele tradiţii ospitaliere ale acestei Moldove...

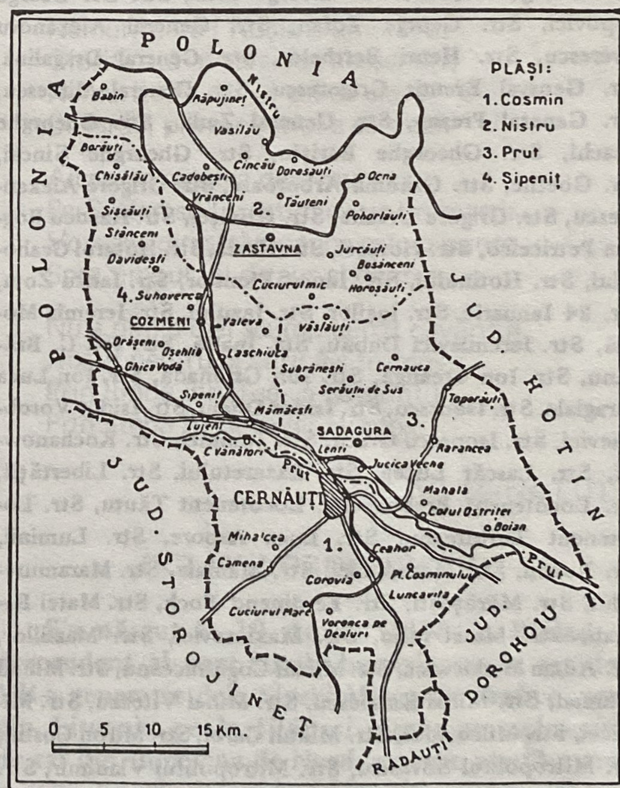
Nu e o cucerire a armelor, ci o întoarcere la vatră a fraţilor despărţiţi cari în Majestatea Voastră regăsesc pe părintele de mult pierdut şi mult dorit.

Să trăieşti Majestate. Să trăiască Majestatea Sa Regina Maria!

Trăiască, crească şi înflorească Bucovina pe veci unită cu România!

Regele Ferdinand, emoţionat de expunerea plină de duh şi trăire românească pe care a făcut-o Iancu Flondor, a primit Actul Unirii Bucovinei şi a dat asigurări de ocrotire şi de grijă părintească faţă de fiii ţării veniţi din pribegie. Seara cu trenul, însoţit de membrii guvernului şi "Capul lui Mihai Viteazu", Regele Ferdinand a plecat la Bucureşti unde peste câteva zile urma să primească şi ultimul Act, al Unirii Transilvaniei şi Banatului, împlinindu-se astfel dreptatea românească.

HARTA JUDEŢULUI CERNĂUŢI

STRĂZILE MUNICIPIULUI CERNĂUŢI
DE PÂNĂ LA 28 IUNIE 1940

Str. Abatorului, Str. Adâncata, Str. Alba Iulia, Str. Alexandru cel Bun, Str. Alexandru Vasilko, Str. Anastasie Crimca, Str. Andrei Mureşeanu, Str. Andrei Şaguna, Str. Anton Pan, Str. Aprodul Purice, Str. Arcaşilor, Str. Arhimandritul Eusebie Popovici, Str. Armoniei, Str. Aron Pumnul, Str. Artileriei, Str. Aurelian, Str. Aurel Vlaicu, Str. Aviator Gagea, Str. Aviatorilor, Str. Avram Iancu,

Str. Balş, Str. Banatului, Str. Barbu Lăutaru, Str. Basarabiei, Str. Bendella, Str. Bilei, Str. Blajevici, Str. Bogdan Vodă, Str. Boltei, Str. Brutarilor, Str. Bucureştilor, Str. Budai Deleanu, Calea Plevnei, Calea Roşiorilor, Calea Roşei, Calea Storojineţului, Str. Caliceanca, Str. Călugăreni, Str. Canalului, Str. Cazărmii, Str. Ceahorului, Str. Cetăţii Albe, Str. Cerna, Str. Chişinăului, Str. Cimitirului, Str. Ciprian Porumbescu, Str. Ciuntuleac, Str. Clopotelor, Str. Clujului, Str. Concordiei, Str. Constanţei, Str. Constantin Brâncoveanu, Str. Constantin Morariu, Str. Constantin Stamati, Str. Costache Negri, Str. Constantin Negruzzi, Str. Craiovei, Str. Crişanei, Str. Cronicarul I. Neculce, Str. Cuciurul Mare, Str. Cuza Vodă, Str. Daniil Verenca, Str. Dealului, Str. Delavrancea Barbu, Str. Deşteptării, Str. Dimitrie Cantemir, Str. Dimitrie Onciul, Str. Dimitrie Petrino, Str. Dionisie Bejan, Str. Dobrogei, Str. Dogarilor, Str. Dorobanţilor, Str. Dragoş Vodă, Drumul Ceferiştilor, Drumul Roşei, Drumul Sentinelei, Str. Dumbrava Roşie, Str. Dunărei, Str. Elena Popovici-Logotheli, Str. Episcopul Gherontie Hacman, Str. Episcopul Dosoftei Herescu, Str. Eroilor, Str. Eudoxiu Hurmuzachi, Str. Evreiască, Str. Făgăraşului, Str. Fântâna Turcească, Str. Florilor, Str. Frânghierilor, Str. Fundătura Şcoalei, Str. Fundătura Seminarului, Gârla Broaştelor, Gârla Morii, Str. Gârlei, Str. Garnisoanei, Str. George Coşbuc, Str. George Sion, Str. Dr. George Popovici, Str. George Tofan, Str. General Alexandru Averescu, Str. Henri Berthelot, Str. General Dragalina, Str. General Eremia Grigorescu, Str. General Mircescu, Str. General Prezan, Str. General Zadic, Str. Gheorghe Asachi, Str. Gheorghe Bariţiu, Str. Gheorghe Şincai, Str. Goethe, Str. Grădina Arboroasa, Str. Grigore Alexandrescu, Str. Grigore Ureche, Str. Griviţei, Str. Haşdeu Bogdan Petriceico, Str. Horecei, Str. Horia, Str. Hotarul Ceahorului, Str. Hotinului, Str. Iancu Flondor, Str. Iancu Zota, Str. 24 Ianuarie, Str. Iaşilor, Str. Iazului, Str. Ieremia Movilă, Str. Ieremievici Dubău, Str. Înaltă, Str. Ion C. Brătianu, Str. Ion Creangă, Str. Ion Grămadă, Str. Ion Luca Caragiale, Str. Isăcescu, Str. Isidor Onciu, Str. Isidor Vorobchievici, Str. Isopescu-Grecu, Str. Junimei, Str. Kochanowski, Str. Lascăr Luţea, Str. Lazaretului, Str. Libertăţii, Str. Locotenent Breban, Str. Locotenent Tăutu, Str. Locotenent Turtureanu, Str. Luca Arbore, Str. Luminii, Str. Luncii, Str. Macedoniei, Str. Mamaia, Str. Maramureşului, Str. Mărăşeşti, Str. Ferdinand Foch, Str. Matei Basarab, Str. Matei Milo, Str. Maximovici, Str. Mazililor, Str. Adam Mickiewicz, Str. Mihail Cogălniceanu, Str. Mihail Teliman, Str. Mihai Eminescu, Str. Mihai Viteazu, Str. Mihalcei, Str. Milcovului, Str. Mikuli Carol, Str. Miron Costin, Str. Mitropolitul Silvestru, Str. Mitropolitul Vladimir, Str. Mlaştinei, Str. Moldovei, Str. Molniţei, Str. Morii, Str. Moţilor, Str. Moviliţei, Str. Munteniei, Str. Murăşului, Str. Neagoe Basarab, Str. Nicolae Bălcescu, Str. Nicolaus Copernic, Str. Nicolae Filipescu, Str. Nicolae Gane, Str. Nicolae Iorga, Str. Nistrului, Str. 11 Noembrie, Str. Nouă, Str. Alexandru Odobescu, Str. Ogorului, Str. Oituz, Str. Olarilor, Str. Olteniei, Str. Oltului, Str. Orfanilor, Str. Ostaşilor, Str. Pădurilor, Str. Panaita, Str. Pantei, Str. Pârcălabului, Str. Pârgarilor, Str. Principatele Unite, Str. Principele Carol, Str. Principele Nicolae, Str. Principesa Elizabeta, Str. Patriei, Str. Petre Liciu, Str. Petru Maior, Str. Petru Rareş, Piaţa Arboroasa, Piaţa Dacia, Piaţa Eroului Necunoscut, Piaţa Decebal, Piaţa Fântânei, Piaţa Gării, Piaţa Ghica Vodă, Piaţa Sfânta Marie, Piaţa Sfântul Petru, Piaţa Unirii, Piaţa Vasile Alecsandri, Piaţa Victoriei. Str. Pictor Epaminonda Bucevschi, Str. Pictor Nicolae Grigorescu, Str. Pitei, Str. Prutului, Str. Podgoriei, Str. Raymond Poincare, Str. Popa Andrei, Poteca Bilei, Poteca Molizilor, Str. Primăverii, Str. Priporului, Str. Putnei, Str. Radu cel Mare, Str. Rahovei, Str. Războieni, Str. Răzeşilor, Str. Regele Carol, Str. Regele Ferdinand, Str. Regina Maria, Str. Română, Str. Rovine, Str. Salciilor, Str. Sarmisegetuza, Str. Sbiera, Str. Schitului, Str. Sextil Puşcariu, Str. Sf. Nicolae, Str. Sfânta Treime, Str. Simighinovici, Str. Simion Florea Marian, Str. Spătaru Coman, Str. Spiru Haret, Str. Spitalelor, Str. Sportului, Str. Stufăriei, Str. Sucevei, Str. Sewczenko, Str. Friedrich Schiller, Str. Şerban Vodă, Str. Gheorghe Şincai, Str. Soltuzului, Str. Ştefan O. Iosif, Str. Ştefan cel Mare, Str. Ştefan Tomşa, Str. Tăbăcarilor, Str. Tabora, Str. Take Ionescu, Str. Târgoveţilor, Str. Tg. Jiu, Str. Teodor Tarnavschi, Str. Tisei, Str. Titu Maiorescu, Str. Wilhelm Tomaschek, Str. Traian, Str. Transilvaniei, Str. Tudor Flondor, Str. Tudor Vladimirescu, Str. Turcească, Str. Turculeţ, Str. Turdei, Str. Ţarinei, Str. Ţepeş Vodă, Str. Ţeţinului, Str. Universităţii, Str. Urban Jarnik, Str. Uzinei, Str. Vasile Bumbac, Str. Vasile Conta, Str. Vasile Găina, Str. Vasile Janovici, Str. Vasile Lucaci, Str. Vasile Lupu, Str. Vartolomeu Măzăreanu, Str. Veniamin Costache, Str. Viilor, Str. Alexandru Vlahuţă, Str. Wickenhauser, Str. Tomas W. Wilson, Str. Alexandru S. Xenopol, Str. Zece Mai, Str. Zimbrului.

GÂND SPRE INCEPUTURI

(fragmente)

Hai, Ioane, frate, pe Siret în sus,
Paşii să ne ducă tot mai spre izvoare.
Căutând prin vremuri ce au fost şi nu-s,
Ochii ne-or preface mersu 'n cutezare.

Râul meu de-acasă, licăr din şuviţe
Ca pe-o frunză 'ntinse firave nervuri,
Largă mărturie-a strămoşeştii viţe,
Susur din mâhnirea plânselor păduri.

Hai, Ioane 'n sus pe-un fir de apă dulce
Spre aşezări în salbă — vechiul Carapciu,
Ropcea pomenită 'n cartea lui Neculce...
Să 'ncercăm pe unde-i neamul încă viu.

Râul meu de rouă să-l cunoşti, Ioane,
Şoapta lui din aspre lespezi cum străbate,
Fie şi greu drumul, cu speranţe vane,
Cu popas zadarnic la fântâni uscate.

Sireţel de inimă, prunc poet cuminte,
Vers născut din şipote, murmur şi tăceri,
Cântec viu — sclipirea ta de mai 'nainte,
Stropii fraţi cu sevele brazilor de ieri.

Hai, Ioane frate, pe Siret în sus,
Ochii să ne poarte cât mai spre izvoare.
Arde'n rug din datini soarele 'n apus.
Mersul nostru-i sfântă rugă-murmurare.

Vasile LEVIŢCHI

BUCOVINA E A NOASTRĂ

Bucovina, această parte aȚării de Sus era temelia vechiului stat al Moldovei, era vatra Moldovenilor de unde a țâșnit civilizația și vitejia românească. Aici, pe acest pământ al Moldovei septentrionale, s'a făcut descălecarea statului moldovenesc, prima organizație politică românească în răsăritul Carpaților. Aici își începe cronica șirul luptelor de apărare a Românilor contra vecinilor barbari și creștini.

Aici începe capitolul afirmării moldovenilor în istoria universală prin victoria Mușatinului asupra cavalerilor lui Kazimir cel Mare al Poloniei în codrii de nepătruns dela Crasna. De aici porniră să arate lumii întregi că știu a prețui cuvântul bun și vecinătatea bună cavalerii moldoveni, pentru a se umple de glorie și admirație în îndepărtările baltice, sub zidurile Marienburgului, contra îngânfaților Teutoni.

Țarina acestui pământ a dețelenit-o Alexandru cel Bun, clădind altar mitropolitan la Suceava și împărțind dreptate dela munte la Nistru și la Marea cea Mare.

De aici s'a ridicat Ștefan cel Mare, pentru a da Moldovei, acestei țărișoare mici, rolul de mare putere în concertul popoarelor din răsăritul european. Pământul acesta, devenit centru politic, economic, cultural, bisericesc, a fost zidul de apărare al Moldovei dinspre miazănoapte și miazănoapte-răsărit. Aici a fost apărată existența politică a Moldovei, când a fost amenințată ca nici o altă dată de Iagelonul Albert al Poloniei, odată cu faima acestuia de cruciat neînvins și floarea nobilimii polone, în tainicele văi ale Cozminului.

Și codrii Moldovei de miazănoapte s'au cutremurat întruna, când puhoiul turc și tătar lovea în țară. Căci aici, pe pământul bucovinenilor, și-a înălțat zidurile în Cetatea Sucevei, cu reședința domnului a toată țara moldovenească. Aici, la Rădăuți, Putna, Sucevița, Țetina, Voroneț, Humor și Dragomirna, voievozii și slujitorii lor drept credincioși își clădiră altare și-și săpară necropole. Și crucile aurite ale acestor lăcașe sfinte, au înălțat în vremuri bune și în vremuri rele, rugile unui popor muncitor, credincios și pașnic. Aici s'a ținut deci totdeauna flacăra credinței străbune, apărată cu îndârjire prin noianul veacurilor de bătrânii noștri voievozi, dătărori de legi și datini.

Într'o noapte adâncă, neagră, grea ca și fiorul primejdiilor, necruțătoare, un freamăt de deznădejde se ridică din codrii ce străjuiesc de veacuri cripta dela Putna. Mănăstirea se lumină — spun călugării — de lumini ce se aprinseseră dela sine. Clopotul cel mare începu a bate, iar dangătul lui se înălța în noapte prelung și jalnic, așa cum bătrânul Bugă știa să sune numai în vremuri de mari nenorociri.

Zgomot surd se auzi venind din cripta lui Ștefan. Se zbuciuma voievodul trezit după secole de odihnă de semnul primejdiei fără seamăn. Căci dușmanii se apropiau de mormântul său, iar rana dela Chilia, începea să sângereze din nou! Și sângerează ea până în ziua de azi... Drumul spre unire, însă, este tot mai aproape!..

Nicolae SPÂNU DELA DORNA

NEMURITOARE, SFÂNTĂ CTITORIE

Frumoasei sărbători
''Limba noastră cea română''

(fragment)

Pentru-acest neam carpatic, ce mai cântă
Și azi balade despre-un moș Novac,
Străbuna limbă-i ctitorie sfântă,
Mai sfântă decât tot ce-avem din veac.

Nemuritoare-s slovele române
Pe plaiul unde Pumnul a trăit
Și unde Eminescu, către mâine,
Ca un luceafăr dalb a răsărit.

Nemuritoare-i Roșia Dumbravă,
Glorificată 'n vers de-Alecsandri;
Nemuritor e duhul cel de slavă
Ce iarăși prinde 'n noi a se trezi.

Aicea, în cetatea dela munte,
Pe Ștefan să-l cinstim ca pe-un martir...
Voroava din strămoși ne este-o punte
Spre timpul lui de aur și de mir.

Nu e nimic mai scump decât cuvântul
Rostit pentru al țării vis frumos...
Prin limbă înnoi-se-va pământul,
Prin limbă învia-va iar Hristos.

Mircea LUTIC

OCTAV VOROBCHIEVICI

S'a născut la 19 Aprilie 1896, la Bârlad, ca descendent al unei familii bucovinene, în cea de a VII-a generație dela Sluski Mlaca de Orobco, venit din Lituania pe la 1740 și rămas pe meleagurile de rai din Bucovina de Nord, precum atestă marele nostru genealogist și heraldist Traian Larionescul, el însuși coborâtor din acest neam.

Octav Vorobchievici și-a petrecut primii ani din viață în casa preotului Nestor, bunicul dela Cuciur Mare, unde peisajul copleșitor prin frumusețe și măreție al Bucovinei nu a putut fi întrecut niciodată de tot ce a văzut în pelegrinările lui prin întreaga Europă.

Abia împlinise 18 ani — în 1914 — când a izbucnit primul război mondial. Fără preget, deși avea înclinații artistice și muzicale, a intrat în luptă

pentru întregirea neamului, cu dorinţa de a urma cariera armelor. În 1916 purta prima tresă de ofiţer şi puţin după aceea cădea rănit grav. În 1928 absolvă Şcoala Superioară de Război din Bucureşti, şef de promoţie şi este trimis, în urma unui concurs, la Paris, unde termină cu brio cursurile Şcolii Superioare de Război. Ulterior, ca maior , funcţionează în Marele Stat Major al Armatei române. Dar pasiunea şi talentul pentru scris îl captează din ce în ce mai mult şi astfel văd lumina tiparului în perioada 1931–1943: "2 ani de garnizoană la Paris", "Între Verdun şi Luminişul Armistiţiului", "Hotar de ţară", "La noi în Bucovina", "Polonia – vecina necunoscută dela miazănoapte", "Banatul", "Omul primei linii" şi altele, în paralel cu fructuasele colaborări la reviste militare şi de literatură.

În 1937 este trimis observator militar al războiului generalilor din Spania, apoi ataşat militar al României în Portugalia şi, după un an, în Spania. Din 1938 şi până la sfârşitul lui 1940 este ataşat militar în Germania. Impresiile şi întâmplările prin care a trecut în această perioadă sunt păstrate în 3 volume – aflate în manuscris – intitulate "Hotare şi măşti" (Vol. I – "Războiul generalilor spanioli. Misiune specială la faţa locului"; Vol. II – "Cu Lucian Blaga în Portugalia"; Vol. III – "Urmărirea în România a amiralului Canaris – şeful serviciului secret hitlerist şi predarea lui autorităţilor din Bucureşti").

În Iunie 1940 devine cel mai tânăr colonel din armată şi membru corespondent al Academiei de Ştiinţe, Secţia militară.

La declanşarea celui de al doilea război mondial se află la datorie în fruntea unui regiment şi apoi a unei brigăzi de infanterie. Trece Prutul şi luptă până la încheierea păcii, în 1945, după care este trecut în rezervă. În Martie 1945 este arestat şi anchetat în stare de arest, iar în 1953 este condamnat de comunişti la 20 ani temniţă grea, sub acuzaţia nedreaptă de "criminal de război", pentru că luptase pe frontul de răsărit. Este amnistiat în Noiembrie 1955, dar în Februarie 1956 i se redeschide procesul, sub acuzaţia de "duşman al clasei muncitoare". Tribunalul Militar îl scoate de sub acuzaţie, îl achită şi îl repune în toate drepturile.

Ce poate fi mai semnificativ pentru OMUL şi MILITARUL Octav Vorobchievici decât fidelitatea dusă până la sacrificiu a subalternilor săi Petre Berneagă şi Niculae Alexandrescu? Primul s'a prezentat la Tribunalul Suprem şi şi-a pus chezaş viaţa şi libertatea pentru nevinovăţia fostului comandant. A refuzat să plece din birourile procuraturii până ce nu a primit toate asigurările că procesul va fi drept. Cel de al doilea s'a lăsat torturat în închisoare în timpul anchetei şi a refuzat să depună mărturie minciunoasă.

În 1968 Ministerul Forţelor Armate îi conferea colonelului în rezervă Octav Vorobchevici "Virtutea Ostăşească cl. I"...

Retras la Roşiorii de Vede–Teleorman, el şi-a consacrat ultimii ani ai vieţii, până la 7 Aprilie 1987, în exclusivitate scrisului şi, evident, lecturilor. Cele aproape 6.000 de pagini de manuscris finisat şi alte câteva mii de file de caiet, note, observaţii, însumând 16 volume ce cuprind mai multe genuri literare (istorie–diplomaţie–memorialistică – 3 volume; 2 romane, maxime şi cugetări militare – 2 volume; poeme – 4 volume; proverbe – 1 volum; literatură pentru copii – 2 volume şi altele), aşteaptă să vadă lumina tiparului.

Era o fiinţă cuceritoare pentru toţi cei care l-au cunoscut: cultură vastă, modestie excesivă, spirit analitic, talent povestitor, conversaţie sclipitoare, distincţie, generozitate, demnitate, blândeţe, toate acestea însoţite de o frumuseţe fizică ieşită din comun.

Acesta a fost Octav Vorobchievici, bunicul meu.

Ing. Manuela NICOLAE-POSESCU

AVIONUL COPILĂRIEI

În fiece zi peste-al meu sat
Trecea Cernăuţiul – avion fermecat
Aluneca uşor şi se lăsa privit
De soare strălucit, strălucit.

Zgomotul lui, contururi înscrise
Pe linii de aier al hărţii nescrise
Apărea spre Ceahlău şi dispărea prin Zenit
De soare strălucit, strălucit.

Şi astăzi păstrez din trecut
Avionul de Cernăuţi cu raze tivit
Ce-aluneca uşor şi se lăsa privit
De soare strălucit, strălucit.

Gellu CARAZA

STATISTICĂ EDIFICATOARE

După întregirea neamului românesc dela 1918, recensământul populaţiei din toate provinciile ţării, comentat în "O nouă credinţă: Conservarea naţională", redactată de Ion Istrate, constituie un document edificator pentru unitatea teritorială a poporului român.

Recensământul populaţiei dela oraşe pe naţionalităţi atestă următoarea componenţă: Români – 36,9%; Evrei – 38,3%; Unguri – 11,7%; Germani – 5,2%; Slavi – 5,4%; alte naţionalităţi – 2,5%.

De notat că populaţia oraşelor reprezintă numai 16,8% din populaţia ţării.

Componenţa pe naţionalităţi a oraşelor pe provincii:

TRANSILVANIA – Români 21,7%, Evrei 24,7%, Unguri 39,4%, Germani 12,6%, Slavi – şi alte naţionalităţi 1,6%.

BASARABIA – Români 21,8%, Evrei 47,6%, Germani 1,5%, Slavi 16,7%, alte naţionalităţi 12,4%.

BUCOVINA – Români 10,8%, Evrei 40,0%, Germani 19,5%, Slavi 20,0%, alte naţionalităţi 9,7%.

VECHIUL REGAT – Români 50,0%, Evrei 45,4%, Unguri – , Germani – , Slavi – , alte naţionalităţi 4,6%.

Componenţa pe naţionalităţi la sate pe ţară: Români 80,0%; Evrei 2,8%; Unguri 7,0%; Germani 3,9%; Slavi 3,9%; alte naţionalităţi 2,4%.

Componenţa pe naţionalităţi a satelor pe provincii:

TRANSILVANIA – Români 62,6%, Evrei 2,0%, Unguri 22,1%, Germani 9,9%, alte naţionalităţi 3,4%.

BASARABIA – Români 70,0%, Evrei 6,5%, Germani 3,1%, Slavi 13,6%, alte naţionalităţi 6,8%.

BUCOVINA – Români 52,0%, Evrei 6,3%, Germani 6,4%, Slavi 29,9% alte naţionalităţi 5,4%.

VECHIUL REGAT – Români 95,6%, Evrei 2,3%, Unguri – , Germani – , Slavi – , alte naţionalităţi 2,1%.

A ş a d a r :

Oraşele au fost întotdeauna locuri de concentrare a străinilor de profesie comercianţi (evrei), de meserii mai deosebite (germani, unguri) cum şi a specialiştilor cu calificări mai puţin accesibile populaţiei române sau netradiţionale (medici, farmacişti, chimişti, cofetari etc).

Sub termenul de slavi se înţelege ucraineni, ruteni, polonezi, bulgari, sârbi.

Aceasta, probabil, datorită unei atitudini corecte şi imparţiale desfăşurată în acţiunea de recenzare.

PROCENTUL MARE AL POPULAŢIEI ROMÂNE DIN TOATE PROVINCIILE, CONSTITUIE O DOVADĂ INCONTESTABILĂ A UNITĂŢII TERITORIALE A ROMÂNIEI ŞI NU JUSTIFICĂ NICI UN FEL DE ÎNSTRĂINARE A ORICĂREI PORŢIUNI DIN PĂMÂNTUL NOSTRU STRĂMOŞESC.

Dr. Vadim NESTEROV

D E S T I N U L

Destinu-mi bate la fereastră...
E prea devreme, prea târziu,
Să mă ridic în legea noastră,
Să lepăd straiul meu pustiu?

Porunca dacică mă cheamă
La muntele cu-altare sure,
Să lepăd jale, vis şi teamă,
Să intr 'n Neamul de azure.

Mi-e sabia idee dacă,
Călită 'n vis şi apă sfântă
De viţa noastră cea săracă
Dar nici umilă, nici înfrântă.

Zamolxe, scutul de credinţă,
Lipit de trupu-mi ca o haină,
E leac de rană, suferinţă
Şi sfat, la vremea cea de taină.

M' afund în vechile izvoare,
Îmi uit durerea şi aleanul,
S'adun a dacilor popoare
Şi să-mi ridic în glorii Neamul.

S U F L E T U L

Cobor în suflet ca 'n fântână
Să-i simt suflarea răcoroasă,
Cu iz de peşteră păgână,
În care zeii stau la masă.

Prin vechi potire, idealuri
Cu luciul neted şi cuminte,
Au fost odată crunte valuri,
Văpăi în inima fierbinte.

O stalactită-lumânare
Veghează visele defuncte
De când, plecat în larga zare,
Visam să trec a morţii punte.

Un şarpe mic de apă vie
Rămas din râul cel sălbatic,
Mai curge înc-a veşnicie,
E-un dac viteaz şi singuratic.

O acvilă uşor rănită,
Ideea veşnicilor zboruri,
Romană viţă, oţelită
La foc de patimă şi doruri.

În cântecul prelung de fiară,
Un lup mi-arată căi întinse
Către visata, mândra Ţară,
Cu Neam şi vise neînvinse.

Pavel CORUŢ

"B U C O V I N A"
ÎN INTERPRETARE ECOLOGICĂ

Dela bun început trebuie să reținem că toponimul de bucovină este mai vechi decât provincia omonimă, că inițial el desemna o pădure mare de foioase și că ulterior, prin secolul XVII, aria semantică s'a restrâns la sensul de pădure de fag, folosit, în principal, de poloni.

Se știe că în limbile slave prin b u k se înțelege specia botanică fag, de unde și derivatul bucovină. Dar se mai știe că și în limbile germanice există cuvântul B u c h e, în anglo-saxone — b e e k h, iar în cele nordeuropene — b o k și b o g care sugerează substantivul f a g, formă specifică latinescului f a g u s și elinului p h a g o s.

Din păcate, nu știm ce cuvânt aveau pentru "fag" tracii, popor așezat între cele două mari grupe lingvistice, de nord și de sud. Dar nu este exclus ca și la aceștia să fi existat forma b u k pentru ramura dela nord de Dunăre, și "fagus" — pentru ramura sudică.

În ce privește slavii, problema este și mai complexă. Se știe însă că fagul a cucerit teritoriile nord-estice abia în ultimul mileniu. Așadar, neavând contingență, neavând suprapunere de areal, paleoslavii nu puteau avea un cuvânt pentru fag, întrucât acest arbore, neexistând în țara lor de origine, le era complet necunoscut.

Dacă totuși aceștia au avut la un moment dat în limbă cuvântul buk egal fag este pentru că l-au preluat dela neamurile germanice cu care au venit în contact în expansiunea lor spre vest și sud (în secolele V și VI ale erei noastre). Purtându-l apoi cu ei în lunga lor expansiune în Europa sud-estică, botezând localități, creând toponimie proprie, au dat impresia că acest cuvânt le aparține, dând naștere la numeroase bucovine, bucovuri, bucovățuri, bucovinioare etc. Trebuie să precizăm dar că frecvența mai mare a bucovinelor în nordul Moldovei, inclusiv în Bucovina, se explică nu numai prin influența mai directă a slavilor, ci și prin îndelunga și persistenta influență germanică (Buchenwalden, Buche etc.) din această parte a țării. Mai mult, de-a lungul secolelor numeroase neamuri germanice au conviețuit cu celții și cu geto-dacii de nord (cu costobocii, cu carpii etc).

În concluzie, "bucovină" nu este și nu poate fi luat drept cuvânt slav, ci germanic. Ca urmare, nici toponimiile cu rădăcina "buc" din limba română nu sunt toate de origine slavă. Și dacă nu toate bucovinele ni se trag dela slavi, apare o problemă interesantă și tulburătoare, care se cere rezolvată de specialiști: care bucovine sunt ale noastre dintru începuturi și care se datorează slavilor?

De altfel, lipsa de contact a slavilor cu arealul biogeografic al fagului se explică și din punct de vedere ecologic și etologic. Se știe că la origine slavii sunt un popor de stepă, de câmpie vastă și plată, pe când fagul este specie de munte și de deal, de climat atlantic, mai constant și mai umed. El evită de aceea stepa aridă, cu climat excesiv continental cum este cel al câmpiei ruso-ucrainene, neîndrăznind să se îndepărteze prea mult de cetatea ocrotitoare a munților. Limita estică a fagului, de pe Nistru și cursul superior al Vistulei, demostrează tocmai acest lucru.

Prin urmare, teza noastră că Bucovina este un spațiu geografic românesc, coerent și unitar, găsește în ecologie un aliat fidel. Ea demonstrează apartenența la o geografie cu totul originală de mare frumusețe și spiritualitate, în care echilibrul dintre natură și om, neschimbat de secole, este cheia dăinuirii noastre ca popor, dela începuturi și până în prezent.

BUCOVINA APARȚINE ROMÂNILOR PRIN NUME, ISTORIE, CULTURĂ, ETNICITATE ȘI ECOLOGIE ȘI NU SE POATE ADMITE SEPARAREA EI ÎN DOUĂ ȚĂRI DISTINCTE.

EXISTĂ O SINGURĂ BUCOVINĂ, DUPĂ CUM EXISTĂ UN SINGUR POPOR ROMÂN.

Dr. Ing. Constantin BÂNDIU

I O R G A

"Chipuri de sfinți se înalță
sus în aurul fondurilor."
N. Iorga

Văzând că bradu-i mort —
— (dement cuțitul
ce-i sparse rubiniul pe tot trupul), —
pigmei de ieri, urcușul chinuind,
cearcă în colți, ca lupul, și mușcă
din Marele lui Eu.
În cenușiul lor, prea strâmt
vor să-i scurteze infinitul
și să-i agațe Geniul în ram,
delimitându-i fluvii cu țăruși.

Titanul le-a tot spus
de moșteniri și vreri,
de locul unde și-a făcut culcuș,
că ei,
printre bătrânii noștri sunt intruși...

Ei — ponegrit cu gura lor
îl vor
pe ctitorul lăcașului Istoriei de Neam,
când El,
se 'nalță tot mai sus
și prefăcut în cer
ne plouă adevăr
peste țăruși!

Alexandru CHIRIAC

BRAD BĂTRÂN

Au fost tăind un brad bătrân
Fiindcă făcea prea multă umbră,
Și-atuncea din pădurea sumbră
Se auzi un glas păgân:

"O voi, ce 'n soare cald trăiți
Și ați răpus strămoșul nostru,
Să nu vă strice rostul vostru,
De ce sânteți așa grăbiți?

În anii mulți cât el a fost,
De-a lungul ceasurilor grele,
Supt paza crăcilor rebele,
Mulți și-au aflat un adăpost.

Moșneagul stând pe culme drept
A fost la drum o călăuză
Și 'n vremea aspră și hursuză
El cu furtunile-a dat piept.

Folos aduse cât fu viu,
Ci mort acuma când se duce,
Ce alta poate-a vă aduce,
Decât doar încă un sicriu?!"

Nicolae IORGA

CULTURA ROMÂNEASCĂ ÎN BASARABIA

Un noroc al lui Dumnezeu, o pedeapsă cerească împotriva hrăpitorilor, a dat înapoi, după sfânta dreptate, neamului românesc Moldova răsăriteană, pământul vechilor cetăți de graniță ale țării lui Ștefan-cel-Mare.

Al nostru e pământul în care cea dintâi brazdă a fost deschisă de înaintașii noștri, dar ce trebuie să căpătăm, sunt sufletele bune și credincioase ale oamenilor de acolo, ale celor cari sunt sânge din sângele nostru, și ale celor cari au venit alături de dânșii, și înțeleg să rămâie ca oameni de treabă, muncitori și cu datoritul respect față de lege.

Statul are îndatorirea să li puie înainte o bogată vistierie de cărți pe înțeles din care să se înțeleagă ce a fost odată pe acolo, ce a rămas până astăzi și prin care să se înlăture acea atmosferă de falsificări și minciuni menită să înșele lumea până acum, ceia ce s'a și întâmplat. Vorba vie să se uniască apoi, cu litera scrisă.

Dar, oricât de bine ar lucra Cărmuirea, chiar de ar fi mai bună decât cele de până acum, tot n'ajunge.

Pe Stat nu-l crede ori cine.

Li-se pare unora că Statul e așa un fel de domn dela București cu cine știe ce gânduri ascunse, când pare că vrea binele oamenilor.

Altă încredere poate să aibă cineva în omul de acolo, dela fața locului, care nu poate fi bănuit.

Deci în ajutorul Statului orice bunăvoință, orice înțelegere, orice cultură românească trebuie să alerge.

Numai prin această mijlocire pot să răsbată silințele care vin de sus.

Învățătorimea basarabeană s'a arătat de o vrednicie uimitoare în anii grei ai unirii.

Nepregătită, adică pregătită în altă direcție, ea s'a trezit la cel dintâi cuvânt frățesc pentru cauza națională. Cuvântul ei a căzut greu în cumpănă când a fost vorba de soarta viitoare a mândrei lor țări. De atunci ceas de ceas ea lucrează pentru ca Moldovenii de nume să se simtă ce au fost totdeauna de fapt: Români. În școala lor, ei fac tot ce se poate.

Și dincolo de marginile clădirii școlare e de nevoie însă urmarea luptei. Nu e nevoie numai decât să vie un ordin pecetluit dela centru.

Fiecare să pășiască înainte pe seama lui! Și va veni ceasul când străduințele lor se vor întâlni.

Și acel ceas va fi binecuvântat pentru neam.

N. IORGA
(Revista "Izvor de viață"
Mai—Iunie 1932)

PE ALTARUL NUMIT
MIHAI EMINESCU

Străinii ne lovesc, ți-o spun să știi,
De mult nu mai avem nici neam, nici țară
Ni-s vetrele ca satele, pustii,
Și fluerul în codru plânge iară.

Ne-ar arde dacă ar putea de vii
Numai credința 'n tine să ne piară,
Tor ei ne-au dus în funduri de Rusii
Blestemul roșu, comunista fiară.

Alături de ai tăi părinți și fii
Care de tine se cuminecară,
Ție-ți închin, apusul meu de sară:
Dac' om cădea, cenușă-ți vom servi
Din ea, ca din eterna primăvară,
Mereu, călcând pe moarte, să re 'nvii!

ÎN LOC DE EPITAF

De te oprești la crucea mea de lemn
Să știi că cel ce doarme-aici, ți-e frate,
Prin viață a trecut senin și demn.

Milă n'a vrut și n'a cerut dreptate
Mișeilor, nici că le-a fost supus,
Trăit-a 'n mare, grea singurătate

Și a căzut, dar tot cu fruntea sus.

Ovidiu VUIA

CATEGORIA PROŞTILOR
ŞI A CELOR
CE O FAC PE PROSTUL
(a n e c d o t ă)

4 Iulie 1990. Aniversarea independenţei S.U.A. Marea sărbătoare a Poporului şi Naţiunii americane, dar şi a multor alte popoare care îşi doresc şi îşi merită independenţa.

Mă întâlnesc, nu din întâmplare, cu dl profesor Silviu Brucan. Domnia sa venea dela Moscova unde consumase 10 zile de discuţii, despre care speram să fi fost şi exploratorii sub aspect politic.

După o introducere reciproc politicoasă îl întreb dacă a reuşit să seziseze vreo deosebire de atitudine dintre Gorbaciov şi Elţin în problema teritoriilor române ocupate de URSS – Basarabia, Bucovina de Nord şi Herţa.

Îmi răspunde pe loc şi cu intonaţia unei lecţii, demult învăţate, cam aşa:

– Trebuie să fie cineva un prost ca să ridice această problemă! Căci numai un prost nu-şi poate da seama că aceasta este legată de Ardeal. Ungurii ar profita imediat, ridicând, faţă de România, aceeaşi revendicare.

Predilecţia dlui prof. Silviu Brucan pentru cuvântul "prost" nu mă surprinde. Mai ales că pe reverul hainei mele putuse să vadă şi tricolorul românilor de peste Nistru.

Drept care urmează un scurt dialog:

– Domnule profesor, oricât de marxist aţi fi dumneavoastră – nu cred că nu-mi puteţi răspunde net (cu da sau nu) la două întrebări româneşti. P r i m a: Sunt ungurii majoritari în Ardeal?

– (după o pauză şovăielnică) – Nu.

– A d o u a: Sunt românii majoritari în Basarabia?

– (părând a gândi) – Da.

– Atunci trebuie să fie cineva un prost ca să facă vreo legătură între cele două situaţii...

Ne-am despărţit în termeni paşnici.

Plecând, căci mă grăbeam să nu pierd o întâlnire la "Pro Basarabia şi Bucovina", gândeam despre dl S. Brucan că este, în continuare, un profesor emerit care ştie pe de rost lecţia.

Şi încă ceva pe deasupra: a fi prost nu este chiar o vinovăţie. Dar despre cei ce o fac pe prostul se mai poate spune la fel? Ce este oare prostia premeditată?

Sper că într'o întâlnire viitoare cu dl profesor S. Brucan (tot aşa de reciproc politicoasă ca precedenta) să elucidăm împreună şi acest mister. Aşa, ca între doi... "proşti", deşi nu de aceeaşi categorie.

Ion PUIU

N O T Ă: "PRO BASARABIA ŞI BUCOVINA" N'A FOST NICIODATĂ DE ACORD CU ZARVA DIN JURUL ARDEALULUI. CA ŞI CUM, ÎNTR'ADEVĂR, AR EXISTA O PROBLEMĂ.

ARDEALUL CARE A FOST, ESTE ŞI VA FI ÎN VECI ROMÂNESC, SE AFLĂ LA SÂNUL PATRIEI-MAME ŞI SĂ-L LĂSĂM... ÎN PACE!

B A S A R A B I A ŞI B U C O V I N A SUNT ACELEA CARE TREBUIESC SCOASE DIN GHEARELE UNIUNII SOVIETICE.

N. LUPAN

"UNGURII ASIGURĂ CĂ ROMÂNII SUNT VENETICI ÎN DACIA LUI TRAIAN, TRECUŢI ACOLO DE PESTE DUNĂRE. GRECII PRETIND, DIN CONTRA, CĂ ROMÂNII SUNT STRĂINI ÎN DACIA LUI AURELIAN, VENIŢI ACOLO DIN REGIUNEA CARPAŢILOR. UNGURII NE ÎMPING SPRE SUD, GRECII NE TRIMIT SPRE NORD. LĂSÂNDU-I SĂ DISCUTE CONTROVERSA GENETICĂ, ROMÂNUL STĂ BINE ÎNFIPT ÎN AMBELE DACII".

Bogdan P. HAŞDEU

BUCOVINEI ŞI BASARABIEI
(fragment)

Bucovină surioară
Cântec dulce de vioară
Care zboară peste văi
De la Stupca la ai mei
Din Suceava 'n Ilişeşti
De la Putna la Igeşti.

Bucovină, Bucovină
Verde şi mândră grădină
Cu păduri câmpii şi flori
Cu cântece de viori
Cu pomi mândri roditori
Cu harnici şi viteji feciori.

Zorile tale grădină
Vatră scumpă Bucovină
Mă trezesc din somn de moarte
Cât aş fi eu de departe
Şi la greu şi la durere
Cântul tău îmi dă putere.

Doruleţ pribeag ce eşti
Fă un popas la Igeşti
Zboară peste sârma deasă
Pân la fraţii mei de-acasă
Spune-le răzeşilor
Că le port în suflet dor.

Du-te dor din Voroneţ
Zboară la Storojineţ
Spui la tineri şi bătrâni
Să nu uite că-s români
Că nici eu nu i-am uitat
Pe ori unde am umblat.

Du-te dorule şi spune
Despre mine vorbe bune
Vorbe bune de departe
De la soră dela frate
De la tată dela mumă
De la patria-mi străbună.

Du-te dor de la Bacău
Poposeşte 'n Chişinău
La basarabeni le spune
Că sperăm la vremuri bune
Spre unire libertate
Fără zid şi paşapoarte...

11 Noiembrie 1983

Victor FRUNZĂ

I N S T A N T A N E E

I

Pe vremea copilăriei, moşia satului Cubolta, aşezat pe râul cu acelaşi nume, se întindea pe o lungime de aproape 15 kilometri şi o lăţime de circa 8 kilometri, învecinându-se cu moşia satelor precum Frumuşica, Moara de Piatră, Putineşti, până aproape de oraşul Bălţi, deşi încă de pe vremea regimului ţarist moşia satului natal începuse să scadă în suprafaţă prin implantarea noilor aşezări cu locuitori aduşi din Ucraina şi de pe alte meleaguri ale vastului imperiu moscovit. Aşa au apărut satele Stepanovka şi Nikolaevka la răsărit şi miazănoapte, cu populaţie ruteană.

Deşi transplantată de pe alte meleaguri, această populaţie îi trata pe băştinaşi cu dispreţ, folosind fel de fel de epitete printre care acela de "moldovan baran" era cel mai frecvent, cu alte cuvinte "moldovan berbec".

Hotarul moşiei satului Cubolta cu cel al satului Nikolaevka, era format din salba a două lacuri de pe valea Fundoaia, lacuri ce aparţineau familiei de boieri Leonard din satul natal.

Într'o zi de vară, fiind cu copiii din sat pe malul unuia din cele două lacuri, l-am auzit pe un pui de rutean care a strigat de dincolo de apă:

"Moldovan baran!"

Răspunsul a venit prompt din partea unui copil moldovean:

"Rus, rus, paparus,
Cine dracu te-a adus?!
De la apa rece,
Acolo dracu să te 'nece!"

Răspuns cam tăios, dar pe bună dreptate!..

II

Cu familia publicistului basarabean Iorgu Tudor, mă cunoşteam de vreo trei ani. Fusesem în vizită de câteva ori pentru probleme literare şi politice, chiar, în legătură cu Basarabia.

Într'o zi, mergând pe Calea Dorobanţilor şi ajungând în dreptul străzii Nicolae Beldiceanu, pe care locuia compatriotul meu, fost membru al Sfatului Ţării din Chişinău în anul de graţie 1918, am urcat la etajul 1, pentru o scurtă întrevedere. Discuţiile cu Iorgu Tudor erau plăcute chiar şi atunci când aveau un caracter contradictoriu.

Ajungând sus, am găsit-o acasă numai pe doamna Nadejda Tudor, soţia scriitorului, care mi-a spus că soţul este plecat la Slatina.

Vrând să plec, doamna Tudor îmi zise:

– Domnule Vicol, demult voiam să vă întreb ceva dar n'am îndrăznit s'o fac în prezenţa soţului meu. Nu vă supăraţi!

– Nu, doamnă! Despre ce este vorba?

– Vreau să ştiu a cui este Basarabia?!? Soţul meu spune că este a românilor. Dumneavoastră, ce ziceţi?

– Ce să vă spun? Basarabia este a celor ce o stăpânesc acum.

Doamna Tudor a înţeles ironia şi a zis:

– A, nu aşa! Eu aş vrea să ştiu de la dumneavoastră dacă într'adevăr soţul meu are dreptate. Vedeţi, părinţii mei erau din Poltava, iar eu am trăit la Chişinău cu ideea că Basarabia este pământ rusesc.

– Doamnă Tudor, aţi trăit în Chişinău până la plecarea în România urmându-vă soţul. Aş vrea să ştiu dacă aţi fost vreodată la ţară, în jurul oraşului. Sunt atâtea sate moldoveneşti! Vizitându-le, vă puteaţi face o idee de caracterul etnic românesc al acestei provincii. Oraşele au fost în parte rusificate în cei 106 ani de stăpânire rusească, dar satele şi mahalalele oraşelor nu. De aceea, repet, aţi fost la ţară vreodată?

– Nu! n'am fost. N'am fost curioasă şi n'am simţit nevoia să mă documentez.

– N'aţi făcut bine. Dar, ca un argument în plus la această problemă, pe care o discutăm, vă rog să-mi spuneţi dacă domnul Tudor are harta României, aşa cum arăta după primul război mondial. Eu cred că o are. Să vă uitaţi la harta care reprezintă cele zece provincii surori şi mai ales la Basarabia. Toate se uită spre Transilvania, provincie din centrul ţării. Basarabia, să vă uitaţi bine, îşi îmbrăţişează surorile întorcând spatele răsăritului.

În ziua aceea, discuţia mea cu doamna Nadejda Tudor, s'a oprit aici.

G. N. VIFOREANU-VICOL

G U R M A N Z I I

Ei vin lăcustă, ca barbarii,
De-o veşnicie vin şi vin,
Şi nu mai au nimic plugarii
Lângă muncitul lor destin.

Au pâine, da, dar n'au la pâine,
Tot ce-au avut pe masă-au pus,
Sperând la ziua cea de mâine,
Făgăduită de-un intrus.

Intrusul nu e şi ne doare
Nepedepsită fapta lui,
Ci au rămas gurmanzii, care
Nu ştiu a fi nicicând sătui.

Ce-i de făcut? Şi cine poate
Să crească zid în calea lor,
Să fie zidul de cetate,
Ca 'n timpurile turcilor?!

Ce-i de făcut? Cine e 'n stare,
Ca 'n anii Marelui Război,
Să-i întâlnească la hotare,
Să-i mâie turmă înapoi?!

Gurmanzii vin — tot rânduri, rânduri,
Învingători, triumfători,
Din patru zări, din patru vânturi,
Din patru negre sărbători.

Sărmane zile cu de toate,
Sărmană palmă de pământ,
Sărmană ospitalitate —
De eri, de astăzi, de oricând!

Dumitru MATCOVSCHI

ION PELIVAN

A avut un rol de mare însemnătate istorică, ca părinte al ideii naţionale româneşti în Basarabia, ca deputat în "Sfatul Ţării", ministru de externe în guvernul Republicii Moldoveneşti, cât şi în acţiunea diplomatică dusă în anii 1919, 1920 şi 1922 la Paris, Londra şi Geneva pentru obţinerea recunoaşterii Unirii din partea forurilor internaţionale.

Este unul dintre acei mari români basarabeni, ce a pus o piatră grea la temelia unirii tuturor fraţilor în graniţele lor fireşti, ce s'a identificat cu împlinirea năzuinţelor neamului contopindu-şi destinul şi viaţa cu aceste năzuinţe.

Născut la 1 Aprilie 1876 în satul Rezeni, Jud. Lăpuşna, după primele 4 clase în satul natal, şcoala spirituală din Chişinău, facultatea de drept la Universitatea Juriei-Dorpat în Estonia, Ion Pelivan organizează la 1899 Asociaţia studenţilor basarabeni denumită "Pământenia basarabeană", care avea ca obiect introducerea limbii materne în şcoală, biserică, administraţie şi justiţie, cât şi autonomie administrativă pentru Basarabia.

Drept urmare a acestei activităţi, în 1902 este arestat împreună cu alţi membri basarabeni şi deportat la Arhanghelsk.

La 25 Mai 1906 la Chişinău apare gazeta "Basarabia", organ al Partidului Naţional Democrat Moldovenesc, având ca director pe Gavrilită Manolache, iar ca redactor principal pe Ion Pelivan.

Fiind mobilizat pe frontul românesc la Brăila, Galaţi, Cahul şi Bolgrad, în 1916 pune bazele primelor comitete ale Partidului Naţional Moldovenesc din Basarabia editând şi broşura "Adunarea Întemeietoare", în ale cărei pagini cerea autonomia Basarabiei.

În Octombrie 1917, este ales, în lipsă, la congresul militarilor moldoveni, deputat al Sfatului Ţării.

În cadrul activităţii Sfatului Ţării, el organizează blocul moldovenesc, care a jucat un rol hotărâtor în actul unirii.

La 2 Decembrie 1917, Ion Pelivan devine Director de externe în cadrul consiliului de directori ai Sfatului Ţării.

La 1 Ianuarie 1918, grupările bolşevice, denunţând existenţa Sfatului Ţării, îl condamnă pe Ion Pelivan la moarte, alături de M. Codreanu şi M. Secară.

În toată această perioadă de instabilitate şi incertitudine crescândă, Ion Pelivan este împuternicit de Sfatul Ţării să ia contact cu guvernul din România.

După Unirea Basarabiei cu România din 27 Martie 1918, devine în repetate rânduri senator şi deputat, ministru de justiţie în guvernul lui A. Vaida Voevod, membru permanent la Conferinţa de Pace dela Paris.

Anul 1940 îl găseşte la Chişinău unde se retrăsese. Se refugiază în ţară. Revine la Chişinău în 1941, dar în Mai 1944 părăseşte pentru totdeauna îndrăgita Basarabie.

Stabilit în Bucureşti, în noaptea de 4/5 Mai 1951 a fost ridicat şi trimis la închisoarea din Sighetul Marmaţiei.

La 24 Ianuarie 1954, Ion Pelivan, care a luptat o viaţă pentru realizarea unirii Basarabiei cu România, se stinge din viaţă.

Ioan şi Ileana PIŢURESCU–PELIVAN

S O N E T

Să vină-acei ce-ar trebui să vină.
Aceia care încă nu-s născuţi.
Să vină toţi: din sud, din Cernăuţi,
Căci ţara fără ei n'are Hodină!..

O parcă-am fi de Dumnezeu bătuţi,
(Deşi românii plâng şi i se 'nchină).
Iar vetrele ni-s toate în ruină,
Că-ţi vine 'n altă ţară să te muţi!..

Mai bine nu m'aş fi născut de loc,
Decât să văd prăpăd şi suferinţă.
Mai bine-ardeam întreg, de viu, în foc,
Decât să 'ndur atâta umilinţă —
Cu-acest popor al meu, făr' de noroc,
Dar care speră într'o biruinţă!..

Ion BURCĂ

MAREI ADUNĂRI NAŢIONALE

CUVÂNT DE SALUT
DIN PARTEA PREŞEDINTELUI ASOCIAŢIEI "PRO BASARABIA ŞI BUCOVINA"
citit de Pavel Coruţ la Chişinău în seara zilei de 31 August 1990

Iubiţi compatrioţi,

În această măreaţă zi de 31 August, Ziua Naţională a Graiului şi Scrisului nostru românesc, primiţi gândurile mele cele mai bune de libertate şi independenţă totală pentru întreaga suflare daco-romană din Basarabia, Bucovina de Nord, Herţa şi Transnistria.

Trup din trupul ţării rupţi, ţara lui Traian şi Decebal, ţara lui Bogdan şi Ştefan, ţara lui Mihai şi Ferdinand, ţara lui Creangă şi Eminescu, ne-am luat numele dela ceea ce se chema Ţara Basarabilor. Ca apoi, prin ironia soartei, să devenim stindard al Românismului în faţa năvălitorilor din răsărit. De unde nu ne-a prea venit "lucoare", cum avusese odată cronicarul imprudenţa să ne-o spună.

Suntem de când lumea nedreptăţiţi şi batjocoriţi din punct de vedere naţional. Nimeni însă, până la 1940, n'a încercat să ne fure tot ce poate avea un neam mai scump pe lume: fiinţa naţională, limba, datinile şi obiceiurile din bătrâni.

"Civilizatorii" noştri de azi, descendenţi ai nomazilor secolului VI de după Hristos, ne-au cerşit milă şi îndurare. Le-am dat-o. Ba chiar casă şi masă. Îmbrăcaţi apoi în piele de oaie, aceşti oaspeţi nepoftiţi s'au năpustit asupra noastră cu "crucea 'n mână şi piatra 'n sân" din Hotin şi până la Mare. Mare şi Dunăre pe care le-am avut dintotdeauna şi nu le mai avem!..

Să nu uităm însă niciodată că, aruncaţi cum suntem la margine de lume civilizată şi împrejmuiţi de ţarini slave, am avut şi avem la strajă, la straja romanităţii noastre, relicvele şi criptele străbune semănate şi stropite cu sânge românesc de-a lungul şi de-a latul ţinutului dintre Prut şi Nistru.

Să nu uităm niciodată că, luptând pentru apărarea moşiei strămoşeşti, înaintaşii noştri luptau în primul rând pentru păstrarea Graiului străbun!.. Şi "Dacă 'n vreme tulburată", vorba lui George Coşbuc, "Nu ne-am dat noi graiul ţării, / Azi, în ziua deşteptării, / Cum să-l dăm?" / Sunt nespus de fericit, fraţii mei şi surorile mele, că tot ce-am scris şi am vorbit eu în anii mei de exil forţat astăzi se scrie şi se vorbeşte liber la Chişinău. Bravo vouă!.. Eu nu pot decât să mă plec în faţa abnegaţiei şi curajului tuturor celor care, cu riscul vieţii, au făcut totul ca să ne recâştigăm limba noastră cea română şi alfabetul nostru cel latin!

O dovadă în plus, că numai graiul nostru cel străbun, credinţa noastră cea creştinească, datinile şi spiritualitatea noastră românească, dimpreună cu Istoria Neamului nostru întreg ne vor mântui de jugul înrobirii.

Aşa să ne ajute Dumnezeu, Pământ nistrean îngenunchiat!..

Nicolae LUPAN

ARIPĂ DE DOR

Plaiul meu, poiene,
Lacrimă în gene,
Domniţă 'n rădvan
De daco-roman,
Glas blând de mioară,
Tot peste ponoară,
Luceafăr şi stele,
Povârnişuri grele,
Nestinsă comoară,
În freamăt-vioară,
Mamă văduvită,
De copii iubită,
Mă chemi lung mereu
La vadul cel greu,
La clarul izvor,
Aripă de dor.

Lumdila MODVAL

POSIBILA ÎNTOARCERE

Agora Chişinăului este spaţiul sacru din jurul statuiei lui Ştefan cel Mare, operă capitală a sculptorului Alexandru Plămădeală. În spatele ei se întinde grădina publică a oraşului, care se deschide cu Aleea Clasicilor, delimitată de două şiruri de busturi ale principalilor scriitori români din secolul trecut, născuţi pe meleagurile moldovene şi basarabene. Pe axul aleei, închizând perspectiva, se înalţă bustul lui Puşkin, pus cu totul neinspirat, pe un soclu disproporţionat de înalt, un fel de coloană în stil incert, încheiată cu acest "capitel". Marele poet a trăit o perioadă la Chişinău, consumându-şi aici, la marginea împărăţiei ruseşti, exilul, în care îl trimisese ţarul Alexandru I, pe timpul primei ocupaţii a Basarabiei. După a doua ocupaţie, dela 1944 încoace, s'a găsit această soluţie, nefericită

estetic, de a se asigura figurii turnate în bronz a poetului poziția dominantă, în parcul care, până dăunăzi, îi purta și numele.

În aceeași perioadă, s'a umblat la statuia, cu adevărat dominantă, a lui Ștefan: i s'a schimbat poziția, de pe soclu a dispărut brâul, care îl înconjura după modelul minunii albe dela Dragomirna. Citatul din Iorga despre marele voievod a fost înlocuit cu altul, luat din istoricul rus Karamzin și scris, ca și numele Mușatinului, cu caractere rusești.

La umbra măreață a celui care, cu crucea într'o mână și cu sabia în cealaltă, stă de veghe neclintit întru mântuirea neamului său, a început renașterea națională a românilor basarabeni, deșteptați din somnul cel de moarte al rusificării, al deznaționalizării violente. Se vine aici cu un sentiment de pelerin, dar și cu unul de parlamentar, dacă vreți. Piața a devenit realmente un parlament sui-generis în aer liber. Aici "se pune țara la cale" în cel mai propriu înțeles al cuvântului. Grupuri de toate vârstele, toate profesiile, bărbați și femei, se adună zilnic, de-i senin ori de plouă, de-i cald ori de-i frig. Menirea inițială a parcului a trecut pe plan secund, puțini mai vin doar ca să se plimbe. Oamenii simt nevoia să fie împreună, să sprijine hotărârile vitale ale parlamentului pentru destinul acestei părți de românitate, să-și clarifice punctele de vedere, să le confrunte cu ale altora, să afle ce mai vestepoveste (ce frumoasă această vorbă aproape uitată!) sau, pur și simplu, să respire aerul solidarității. Căci este, aici, o solidaritate, unică în frumusețea și eficiența ei, care explică tot ce s'a realizat, tot ce s'a obținut pe drumul greu al trezirii naționale. Am putut să mă conving de acest adevăr, petrecându-mi ore bune "la Ștefan".

Am cunoscut acolo un muncitor tânăr, a cărui problemă era numele de familie. Îl chema Giosan, dar el vrea să fie Giosanu, "că așa e românește". A avut mult de tras din cauza acestui nevinovat "u" final, tocmai fiindcă "așa e românește". De aici s'a pornit o pasionată dezbatere despre starea onomasticii și toponimiei basarabene supuse intens rusificării.

Altădată, am văzut o tânără blondă, care se agita cu un caiet de școală în mână și striga aproape non-stop: "Veniți să semnați!". M'am apropiat și eu să aflu ce să semnăm. Fata deschisese, din proprie inițiativă, o listă de semnături pentru înființarea armatei naționale. "Să nu-i mai împrăștie pe ai noștri printre străini", "Să nu-i mai dezrădăcineze de acasă", "Să nu mai moară pentru alții" — erau explicațiile ce reveneau mereu pe buzele fetei și ale celor care semnau. În acel înduioșător caiet de școală, ce va fi devenit document oficial, este și iscălitura mea...

Intelectualitatea a jucat și joacă un rol decisiv în Basarabia, fiind răsplătită cu dragoste și stimă. Ea — câtă mai scăpase teafără — s'a mișcat pe toată durata acestor ani grei de ocupație rusească, plătind cu libertatea și de multe ori cu viața refuzul minciunii istorice, al transplantului de spiritualitate străină, conștiința românității sale.

Frustrați de aerul lor cel de toate clipele — cuvântul, scriitorii au început să se sufoce. Și au reacționat. Așa s'a născut nu numai o formidabilă literatură, în special lirică, unică în felul ei; așa s'au născut și mari tribuni. Poezia basarabenilor, proza lor poate că nu sunt racordate chiar la formulele literare de ultimă oră; ei nici n'au urmărit asta.

În condițiile lor, criteriul autonomiei esteticului prezintă mai puțină importanță, ei au altceva de apărat, sunt conștienți că literatura are o misiune națională luptătoare. Rostul lor, așa cum îl înțeleg ei, este unul mesianic...

Iulia SCUTARU

C H I Ș I N Ă U

Botez de foc te 'nvâlvorară iar,
Istoria scriindu-ți mai departe.
O să-ți refaci străbunul tău altar,
Așa precum o să re 'nvii din moarte.

Vom admira pe-același Bulevard,
O legendară armie de zmei.
Pe ceru-ți azi mai mulți luceferi ard,
Ca să-ți îngâni privirile cu ei.

Colinele de pace și podgorii,
Se 'ntind Eternitate Românească!
În cronici vei fi câmp fertil de glorii
Și basmul sfânt n'o să se mai sfârșească.

Ca'n Heidelberg, studenții Primăvara
— Și eu pierzându-mi anii printre ei —
Vor trece unul altuia ghitara
Pe unde-acuma plâng luceferi grei...

Octav SARGEȚIU

GĂGĂUZII ÎN PRIMITOAREA BASARABIE

Pe vremuri, țarii Rusiei, sub masca ortodoxismului (de altfel ca și Lenin, cu toți urmașii săi pe tronul URSS, sub masca "binefăcătorului" comunism) au dus o asiduă politică de deznaționalizare a românilor băștinași de veacuri în ținutul dintre Prut și Nistru.

Rușii care, încă dela apariția lor în spațiul nord-pontic, vizau bogățiile și teritoriul Bizanțului au ajuns să se extindă în secolul al XVIII-lea până la teritoriul Țării Românești a Moldovei.

Permanentele războaie ruso-otomane au dus la pătrunderea armatelor rusești în cele două principate române soldată cu ocuparea vremelnică a acestora și administrarea militară rusă. Astfel, în cursul războiului ruso-turc din 1768–1774 are loc prima ocupație rusă a ambelor principate

dunărene (1769–1774). În acest interval de timp a fost înlesnită fuga mai multor sute de familii bulgărești prin Dobrogea în sudul Basarabiei. Dat fiind că în statisticele timpului, și apoi în cursul secolului al XIX-lea, găgăuzii nu sunt menționați separat de bulgari – și, de cele mai multe ori figurează numai bulgarii – putem doar presupune că printre fugarii bulgari, începând cu 1769 se aflau și familii de găgăuzi.

Același exod din pașalâcul Bulgar spre sudul Basarabiei a avut loc, în continuare, în 1787–1791, când, în urma unui alt război ruso-turc, rușii își stabilesc pentru prima oară frontiera pe Nistru, la 9 Ianuarie 1792.

În urma războiului ruso-turc din 1806–1812 Principatele se vor afla a treia oară sub ocupația armatelor rusești iar exodul bulgarilor va continua. "Această imigrație a Bulgarilor a fost cea mai numeroasă, formată din milițieni-haiduci, conduși de un căpitan, anume Vatichioti" – spune Zamfir C. Arbure în monografia "Basarabia în secolul XIX". "În Bugec – continuă Arbure – pe la 1812, se numerau deja peste 2800 familii bulgare", specificând la subsolul paginii: "a se vede în archiva de la Iași dosarele rusesci privitore la procese pentru 11 sate tătăresci /părăsite prin acordul ruso-turc de tătarii strămutați în Crimeea, Dobrogea și Anatolia n. n./ ale boerilor Balș și Pataracli".

La rândul său G. Murgoci, în lucrarea "La population de la Basarabie", Paris 1920, spune același lucru precizând că fugarii soseau în urma armatei ruse. Murgoci arată că, în 1816, recensământul oficial efectuat după ocuparea Basarabiei de ruși – prin falsuri și corupție – stabilea numărul familiilor bulgărești î m p r e u n ă c u c e l e g ă g ă u z e ca fiind cuprins între 2800 și 3300, în timp ce românii, prin cele 91048 familii, reprezentau 92,5% din populația interfluviului, ruși fiind foarte puțini, circa 1200 familii, în special lipoveni. În prezent, numărul românilor din interfluviu este de aproximativ 65%.

Politica perfidă și dușmănoasă de stârpire a românilor dintre Prut și Nistru dusă de țarism (și mai perfidă și mai dușmănoasă sub camuflajul așa zisei "frăţii", duse de bolșevism) se reflectă fidel în recensămintele oficiale rusești (1816 și 1897) precum și în statistica lui Zasciuk (1858) și a lui Murgoci (1918).

Marele demograf francez Emmanuel de Martonne, prefațându-i lucrarea lui G. Murgoci, scria în 1920: "Se pot auzi chiar și acei ce-și zic bulgari, găgăuzi, evrei etc... vorbind românește". Așadar ei se împăcau, atunci, toți, cu blajinul și primitorul român basarabean. Ne întrebăm, de ce oare acum toate minoritățile naționale continuă să trăiască în pace și înțelegere cu basarabenii iar găgăuzii NU!?..

Oare de cine sunt incitați?

Nu cumva de cei care, dela mai mult decât foarte modestul 0,8% dela 1816 și-au crescut artificial populația prin masive imigrări pe îmbelșugatul pământ al Basarabiei, ajungând la 14,5% (1858), la 27,8% (1897) și, fugind sau ascunzându-și rușinos naționalitatea în 1918 au scăzut la 12% din totalul populației?

Pot fi siguri însă domnii găgăuzi și "frații" lor mai mari, ruși și ucraineni, că ADEVĂRUL ORICUM VA ÎNVINGE, și atunci, îi vor copleși părerile de rău că au întors spatele celor care le-au dat casă și masă...

Alexandru CHIRIAC

© 1990 MACNELLY-Chicago Tribune

LUI MIHAI VITEAZUL

În steiul, de granit, al veșnicirii
ai dăltuit porunca milenară,
ca neamu- 'ntreg – în strămoșești hotară –
stăpân să fie 'n mersul vecuirii.

Și spulberând cătușele 'nrobirii,
ai ctitorit, la Alba princiară,
măreața prăznuire, băștinară,
de veacuri așteptată, a unirii!!

Când faima ta luă veșmânt de basme
a vrăjmășirii ucigașe iasme
mi te-au răpus în culmea strălucirii.

De-a pururi pe-întinsurile române
poporul îți închină osanale:
"Ești cel ce 'n veci nemuritor rămâne"!!

24 Ianuarie 1977

Eugen Jenică POPOVICI

R e p l i c ă

TRIST, FOARTE TRIST...

După primirea nemeritată a unui basarabean canadian, "multimilionar (!) și prinț al găgăuziei", ce militează pentru o Moldovă independentă dela Nistru până la Carpați, în capitala Moldovei Sovietice aterizează un român american și trimis al televiziunii române, în al cărei nume îi și ia prim-ministrului Mircea D R U C interviul pe care l-am citit cu stupefacție și durere în Literatura și Arta din 16 August 1990.

Deja anunțarea în flash a acestei discuții mă pusese în gardă, știind dela New-York, fără a deschide aici niște paranteze de rigoare, că, după spusele de acolo, "Buhoiu pe unde trece – lasă numai confuzii". Într'adevăr, întrebările pe care Aristide Buhoiu i le pune prim-ministrului basarabean, sunt, în cea mai mare parte, întrebări dubioase și provocătoare.

Era destul, cred, să-l fi întrebat cineva pe emisarul "american" al Bucureștiului de ce și-a mutat el "Universul" pe care îl editează, dela New-York la Los Angeles?!.. Poate că atunci Mircea Druc nu se simțea chiar din capul locului atât de flatat să-i anunțe "pe români" că dânsul în persoană este inițiatorul denumirii de "Republica Moldova și nu Moldovenească"!..

Să nu știe prim-ministrul de pe malul Bâcului că dela 1812 încoace M o l d o v a înseamnă provincia românească dintre Prut și Carpați, iar ținutul dintre Prut, Nistru, Dunăre și Marea Neagră – Basarabie se cheamă?!..

Ș'apoi, orice "țărișoară", cum este dezmierdată Basarabia, trebuie să aibă și un popor care să se identifice cu națiunea pe care o formează. Or, știe toată lumea, basarabenii, bucovinenii și herțenii sunt frânturi de neam dezbinat!

Și Mircea Druc mai cade într'o cursă: cea a mult trâmbițatului "pod de flori" (prosovietic) de peste Prut. Un pod ce a fost permis de autorități pentru un 6 Mai, dată ce nu spune nimic. În schimb, a fost respins, și de Chișinău și de București, lanțul uman București–Iași–Chișinău propus de "Pro Basarabia și Bucovina" pentru 28 Iunie, ziua înstrăinării Basarabiei și Bucovinei de Nord și, deci, zi de doliu a întregului neam românesc.

Să ne închipuim pentru o clipă un vecin voinic și hapsân care îți intră în gospodărie, intră cu forța și tot cu forța îți ia o bucată de grădină, o îngrădește cu gard de sârmă ghimpată, iar după o vreme hapsânul te poftește la el la... hram. Și tu... te duci!.. Și te duci, nu pur și simplu, ci cu "flori și busuioc"!

Am întâlnit enormități dar, român fiind, să afirmi că Republica Moldova are "ca scop major reintegrarea în Europa", numai că "în relațiile cu România... noi (adică basarabenii) vrem să venim în România, dar nu peste Prut, ci din colo, în trecere, din Europa...", înseamnă a întrece orice măsură! Să mai îndrăznească Bucureștiul, ca eroul din nuvela negruzziană, să zică, chipurile, că "Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreau!"

Să nu știe domnul Mircea Druc că România începe la Nistru și nu la Prut?!.. Căci, în concepția dumnealui România pentru Basarabia este un fel de Spanie, Elveție, Germanie, iar Timișoara pentru Chișinău – un fel de Sacramento din California lui Buhoiu.

Urmează apoi o altă noutate, aceea că Republica Moldova "se află în centrul Europei și vrem să fie o oază nu un deșert". Dar nu împreună cu țara mamă România, ci în cadrul unei comunități de state europene, "începând dela Carpați până la Ural. Deci, o nouă comunitate de state în cadrul Uniunii". Bravo, Mircică!..

"Noi, zice domnul Druc, ne considerăm și suntem o țară. Suntem o țară de circa cinci milioane... Cinci milioane de oameni este o țară!" Stranie unitate de măsură!

Să nu știe tânărul tehnocrat, cum îi place să se autotituleze, că la ora actuală Țara Românească numără cam 30 de milioane de locuitori? Și o zice în timp ce Germania, din a cărei cauză suntem acolo unde suntem, se unifică!

Aici, nu pot să nu-l iau pe domnul Druc de mânuță și să-l duc la Eminescu care ne spune: "Oricât de mulți oameni răi s'ar găsi în această țară, nu se găsește niciunul, care ar cuteza să puie numele său sub o învoială, prin care am fi lipsiți de o parte din vatra strămoșilor noștri".

Prim-ministrul basarabean speră să viziteze "capitalele provinciilor românești". Dar pe una din ele nici nu vrea s'o mai pună la socoteală, pentru că, vedeți dumneavoastră, Cernăuțiul ne-a fost furat mult prea demult. Să fie chiar așa de greu a scădea din 2000 de ani, cât numără istoria Bucovinei românești, 1775 (anul când a fost ocupată de austro-ungari) plus 25 de ani de unire cu România, ca să se vadă clar câți ani revin ocupației austro-ungare și ocupației sovieto-ucrainene luate la un loc!

Iar în plan internațional, primul ministru de pe malul Bâcului este gata să-l primească în vizită, "ca persoană particulară, ca turist", până și pe Regele Mihai I, după Buhoiu "fost monarh al României", monarh pe care, de data asta după Mircea Druc, îl "leagă ceva cu fosta Basarabie și cu actuala Republică Moldova". Și tot el, Mircea Druc, ar fi bucuros să discute du Regele României, "așa cum am discutat cu dumneavoastră", adică cu Aristide Buhoiu!..

Apoi la îndemnul aceluiași român californian, șeful guvernului dela Chișinău îi adresează "un mesaj direct domnului Petre Roman", salutându-l, "cum l-a mai salutat și prin scrisori" și mulțumindu-i încă odată "pentru convenția dintre Republica Moldova și România". Deci, dintre

două ţări diferite! Să se mai mire cineva când întâlneşte în periodicele dela Chişinău aşa "confuzii" ca "fraţi moldoveni de peste Nistru" în loc de "români transnistrieni", "scrisori din România", când răvaşele vin dela Bucureşti, Iaşi, Ploieşti, Tg. Jiu, când se cere "consulat moldovenesc" la Iaşi şi "consulat românesc" la Chişinău, deşi, după cum se ştie, un consulat se deschide numai într'o ţară străină etc.

Ca să nu mai vorbim de euforia lui Mircea Druc în legătură cu "Tratatul privind principiile relaţiilor interstatale dintre Republica Sovietică Federativă Socialistă Rusă şi Republica Sovietică Socialistă Moldova". Şi cu cât aplomb rosteşte el cuvântul "interstatale"!

Parcă nici n'am mai fi avut noi drept învăţătură precedente, de care nu putem scăpa nici până în ziua de azi, cum a fost cel cu Ştefan Gheorghe dela Luţc sau cel cu Dimitrie Cantemir dela Stănileşti! Se vede însă că e mult mai măgulitoare calitatea de prim-ministru ca Mircea bucovineanul să nu insiste asupra noţiunii de "Stat" pentru Basarabia, când şi Moş Gheorghe ştie că această provincie este şi nu poate fi decât o părticică din Statul Român cu graniţele lui fireşti.

Să se mai mire dar cineva de răspunsul lui Nicolae Mătcaş care, întrebat de Anatolie Gondiu "Când să venim după următorul interviu?", Ministrul Ştiinţei şi Învăţământului din Moldova răspunde fără a clipi din ochi: "La cea de-a doua înscăunare!" Deci nici mai mult nici mai puţin deocamdată: zece ani de "ministerologie" druciană şi statalitate basarabeană!..

Că Mircea Druc îşi ia misiunea de prim-ministru în serios o dovedesc şi tezele-i savante cum că el nu vrea să se unească cu România, nu vrea să se unească cu Rusia, dar totuşi nu poate trăi nici fără Rusia, nici fără România. De aceea dumnealui şi este pentru înfiinţarea de întreprinderi mixte sau chiar triple: moldo-ruso-române (!).

Şi, parcă punând vârf la toate sacrilegiile şi enormităţile debitate, Mircea Druc zice că "niciodată n'a fost mai bine ca acum... nici pe timpul lui Ştefan cel Mare, nici pe timpul lui Traian şi Decebal, nici în perioada dintre cele două războaie mondiale, nici în perioada dictaturii, – niciodată n'a fost mai bine ca acuma"!..

Ferice de el, de Mircea Druc, şi de ţara care l-a făcut prim-ministru!

Interviul cu pricina se încheie cu îngrijorarea că el, Mircea Druc, trebuie să facă tot "ce-i stă în puteri" ca să asigure "sănătatea naţiunii". Şi pentru a împrăştia orice dubiu în materie de naţiune dânsul adaugă grav: "Avem foarte multe lucruri care există la noi, şi nu există în Moldova de peste Prut şi în România". Ca şi cum Moldova dintre Prut şi Carpaţi n'ar face parte din România!..

Unde eşti Tu, Ţepeş Vodă?..

Nicolae LUPAN

MAJESTAŢII SALE REGELUI MIHAI I

Sire,

Se vorbeşte tot mai insistent de o posibilă vizită la Chişinău a Majestăţii Voastre sau a Alteţei Sale Principesa Margareta.

La şedinţa sa dela Bucureşti din 11 Septembrie 1990, Comitetul de Conducere al Asociaţiei "PRO BASARABIA ŞI BUCOVINA" a discutat această problemă şi a ajuns la ferma convingere că nu e cazul să se facă această vizită.

Prezenţa Majestăţii Voastre sau a Alteţei Sale Principesei Margareta în capitala Basarabiei ar însemna recunoaşterea unei stări de fapt: cotropirea de către Armata Sovietică a ţinutului dintre Prut şi Nistru, Bucovinei de Nord şi a ţinutului Herţei, părţi componente ale României lui Mihai Viteazu şi Ferdinand I.

Cu plecăciune,

Nicolae LUPAN
Preşedintele Asociaţiei Mondiale
"PRO BASARABIA ŞI BUCOVINA"

UMBRA LUI DECEBAL

Tăcuse în Roma şi ultimul corn
Dimineaţa, lacrimă în palma cerşetorilor.
Departe, în munţii barbari,
Stejarii năşteau copii de lumină,
Copiii treceau desculţi
Peste umbra lui Decebal, înviindu-l.
Un balaur sfâşiase cerul în dinţi
Şi până aici, la Roma,
Ajunsese o lance de vânt împietrind-o...

CU GÂNDUL LA TUDOR

Câte drumuri caută schitul din munţi
Schitul acela uitat de lume şi sfânt
Ne ridicăm ca iarba din pământ şi părinţi
Cu gândul la Tudor te ducem, pământ.

Câte ploi bat în clopot cerând o vestire
Umbre de cai gonind fără frâu
Plugul taie în lacrimi, ne închinăm la pârâu.

Un anotimp după altul se cerne prin noi
Pasărea vieţii, născând peste moarte
Ne 'ntoarcem cu gândul bătrâni înapoi
Cu gândul la Tudor trecem mai departe...

Ionel PROTOPOPESCU

SCRISOARE DESCHISĂ DOMNULUI PETRE ROMAN

Domnule Prim-Ministru,

De peste 15 ani Asociaţia "Pro Basarabia şi Bucovina" menţine la suprafaţă problema teritoriilor româneşti ocupate de Uniunea Sovietică, luând apărarea compatrioţilor dintre Prut şi Nistru, cât şi a celor din restul ţării.

Astfel, la 19 Decembrie 1989 Asociaţia lansa, prin intermediul postului de radio B. B. C., un apel către românii basarabeni şi bucovineni, inclusiv către Frontul Popular din Moldova, cu îndemnul de a cere ca Uniunea RSS să nu importe mărfuri alimentare din România.

Drept urmare, credem, odată cu declanşarea Revoluţiei Române din Decembrie, nenumărate vagoane şi camioane cu alimente au pornit dela Chişinău spre Iaşi, Bucureşti, Suceava etc.

La 11 Ianuarie 1990 "Pro Basarabia şi Bucovina" îşi ţinea deja adunarea de constituire a Filialei dela Bucureşti. De atunci Asociaţia a reuşit să organizeze aproape o sută de filiale în întreaga ţară, inclusiv la Chişinău şi Cernăuţi, filiale ce desfăşoară o activitate susţinută pe ambele maluri ale Prutului devenit graniţă artificială între fraţi.

Pe tot cuprinsul ţării au fost colectate şi expediate în Basarabia şi Bucovina zeci de tone de manuale şi cărţi româneşti. Alte zeci de tone de literatură îşi aşteaptă rândul la expediere. Au fost trimise de asemeni zeci de maşini de scris. Au fost obţinute 2.000 de burse de învăţământ în România pentru studenţi şi elevi din Basarabia etc.

La 27 Martie a fost marcată la Bucureşti cea de a 72-a Aniversare a reunirii Basarabiei cu România. La 23 Iunie 1990, în Aula Universităţii bucureştene, s'a ţinut un colocviu de o zi pe tema "50 de ani ai Ultimatumului Sovietic". Au fost organizate parastase publice în memoria lui Mihai Eminescu, a membrilor Sfatului Ţării dela Chişinău, a lui Alexe Mateevici şi cea a lui Vasile Militaru.

S'ar părea că toate aceste manifestări de profundă trezire naţională românească ar trebui să corespundă şi dezideratelor actualului Stat Român. Cu părere de rău, nici pe departe!.. Doar o singură dovadă: "Pro Basarabia şi Bucovina" n'are nici până în ziua de azi un sediu, deşi de opt luni de zile batem pragurile primăriilor şi cele ale Consiliului de Miniştri.

E dureros s'o spune, dar se pare că la baza refuzurilor nesfârşite se află denumirea noastră de "Pro Basarabia şi Bucovina"!.. Ca să nu mai vorbim de indiferenţa totală a Guvernului Român faţă de astfel de probleme ca: integritatea Neamului Românesc în graniţele lui fireşti; divulgarea Pactului Hitler—Stalin din 23 August 1939 prin care ni s'a răpit Basarabia şi Bucovina de Nord; ataşarea în mod arbitrar la Ucraina a Bucovinei de Nord, a ţinutului Herţei, precum şi a judeţelor Hotin, Cetatea Albă şi Ismail; deportările, rusificarea şi ucrainizarea şcolilor româneşti din aceste ţinuturi; circulaţia liberă, fără vize, de pe ambele maluri ale Prutului etc.

În consecinţă, constatăm cu regret că lipsa de reciprocitate din partea Guvernului Român în acţiunile de eliberare naţională a basarabenilor şi bucovinenilor este evidentă.

Apelăm la Guvernul Român şi la Dumneavoastră personal, Domnule Prim-Ministru, ca să cereţi deschis Uniunii Sovietice ceea ce ne aparţine de când lumea: Basarabia, Bucovina de Nord şi ţinutul Herţei răpite de Uniunea Sovietică la 28 Iunie 1940.

Cât despre tendenţiozitatea cu care unii "binevoitori" ne impută apartenenţă de partid, am declarat şi declarăm că, înfiinţată acum 15 ani, "Pro Basarabia şi Bucovina", în frunte cu preşedintele ei fondator Nicolae Lupan, n'a făcut şi nu face parte din nici un partid politic.

"Pro Basarabia şi Bucovina" este o mişcare naţională pentru întregirea neamului.

Bucureşti, 11 Septembrie 1990.

COMITETUL DE CONDUCERE
AL "PRO BASARABIEI ŞI BUCOVINEI"

A P E L U L

"Pro Basarabiei şi Bucovinei"
către
G u v e r n u l R o m â n
privind sfârtecarea ţinutului românesc dintre
Prut şi Nistru

După ce, prin pactul mişelesc dintre Hitler şi Stalin, României i-au fost furate Basarabia, Bucovina de Nord şi ţinutul Herţei, după ce sudul şi nordul Basarabiei au fost "d ă r u i t e" în mod arbitrar Ucrainei, astăzi Basarabia Românească se află într'un nou pericol de moarte.

Duşmănoase principiului de libertate şi independenţă naţională a basarabenilor, minorităţile ruseşti şi găgăuze tentează, cu asentimentul Moscovei, la o nouă fărâmiţare a ţinutului dintre Prut şi Nistru: formarea unor republici separate pe teritoriul Basarabiei.

Momentul e mult prea tragic ca România să mai poată rămâne pe poziţii de neamestec.

Cerem Guvernului Român să ia o atitudine fermă şi deschisă faţă de acţiunile separatisto-expansioniste ale imperialismului sovietic.

Guvernul român n'are dreptul (istoric, juridic şi naţional) să nu acorde basarabenilor şi bucovinenilor tot sprijinul său în lupta lor de eliberare naţională.

Bucureşti, 11 Septembrie 1990

COMITETUL DE CONDUCERE

A P E L U L

"Pro Basarabiei şi Bucovinei" cu privire la acţiunile antinaţionale ale KGB-ului din Basarabia şi Bucovina de Nord

Ziua de 30 Octombrie este declarată Zi a Deţinuţilor Politici din imperiul sovietic. Cu acest prilej, Asociaţia "Pro Basarabia şi Bucovina", cu toate filialele ei din ţară şi de peste hotare, propune acţiuni politice şi ştiinţifice contra KGB-ului ca instrument antisocial.

În consecinţă, ar fi binevenite nişte luări de poziţie principială (în presă, la radio, televiziune) privind divulgarea arhivelor secrete ale securităţii sovietice, lichidarea KGB-ului ca instrument de teroare în mâinile Partidului Comunist din Moldova etc.

În această zi de 30 Octombrie ar avea sens şi demonstraţii paşnice în faţa sediilor KGB-ului din Chişinău şi Cernăuţi.

După ferma noastră convingere KGB-ul trebuie să existe numai ca instituţie de spionaj şi contraspionaj.

Credincioşi principiului de conlucrare frăţească chemăm la înfăptuirea amintitelor acţiuni Frontul Popular din Moldova, Societatea "Alexe Mateevici", Asociaţia "Limba noastră cea română", Asociaţia "Mihai Eminescu", Asociaţia "Ginta Latină", precum şi toate celelalte Asociaţii similare dintre Nistru şi Prut.

Bucureşti, 11 Septembrie 1990

COMITETUL DE CONDUCERE

DUREREA CU MAI MULTE FEŢE

30 August 1990. Zi de doliu pentru România. 50 de ani dela răpirea vremelnică a unei părţi a Transilvaniei noastre. Mă pregătesc să merg la manifestaţia organizată de Vatra Românească. O colegă mă chemă în hol. Sunt căutat. Un domn mai în vârstă mă întreabă dacă eu am scris despre răpirea Basarabiei. Îi răspund afirmativ. Omul izbucneşte în plâns. Se lasă moale pe un scaun. Îi aduc un pahar cu apă. Îl bea şi se mai linişteşte. Încearcă să-şi reţină lacrimile mari care îi şiroiesc pe obraji. De ce, domnule? Izbucneşte din nou în plâns. Îl las să se liniştească. La noi vin oameni mulţi, cu necazuri multe. Şi totuşi...

Omul îşi revine. Începe să povestească. Ceea ce spune mă cutremură. Se numeşte Valentin Cristea şi este basarabean. S'a născut la Bolgrad şi tot acolo a asistat la ocuparea provinciei de către "tovarăşi" veniţi din Est. Tovarăşi care au golit magazinele de dulciuri şi casele de oameni. I-au trimis la muncă în Siberia şi nu s'au mai întors.

El s'a refugiat în România în 1944. A fost căutat. Au fost căutaţi toţi basarabenii. I-au găsit şi i-au trimis înapoi în ţară. Cu pancarde agăţate de gât, pe care scria: "Construim cu drag socialismul". În trenuri ce cărau altădată vite. Acasă erau aşteptaţi cu alte lozinci. "Vin trădătorii de ţară!" Desigur, nu vecinii, nu prietenii, nu rudele. Aceştia aproape că nu mai erau. Le luaseră locul figuri străine, cu vorbă străină. A urmat iadul dela minele de cărbuni din Donbas.

Omul din faţa mea ridică din nou privirile. Mă întreabă scurt: "De ce? "De ce Parlamentul român, de ce România ţine doliu NUMAI pentru Ardeal? De ce se uită atât de uşor că mai avem o bucată de ţară, într'adevăr batjocorită, ucisă, înstrăinată? Ba chiar mai mult. De ce se tace?"

Vorbele lui îmi confirmă propriile gânduri. Într'adevăr, de ce această discriminare? Nici un considerent, de orice natură ar fi, nu justifică atitudinea de marginalizare a Basarabiei. Pentru că, să spunem lucrurilor pe nume, Ardealul a fost întotdeauna în atenţia românilor, Basarabia mai puţin. Astăzi, mai mult decât oricând, trebuie să înţelegem că şi Basarabia e străvechi pământ românesc. Ca şi Ardealul. Se impune deci, ca ea să fie tratată la fel, să fie iubită la fel. De fapt, România se întinde dela Nistru pân' la Tisa. Nu e aşa, domnilor parlamentari?

Cătălin NEGOIŢĂ
"Viaţa Liberă" (Galaţi) din 7 Septembrie 1990.

I N T E R P E L A R E

PARLAMENTULUI ŞI SENATULUI DELA BUCUREŞTI

Domnilor Deputaţi şi Senatori,

Am aşteptat cu strângere de inimă ziua de 28 Iunie '90, când Prim-ministrul României şi-a prezentat în faţa corpurilor legiuitoare programul de guvernare pentru cea dintâi legislatură de după revoluţie.

Credeam, în buna mea credinţă de român, că această dată de 28 Iunie nu era o coincidenţă: se împlineau 50 de ani din ziua când ne-au fost furate Basarabia, Bucovina de Nord şi ţinutul Herţei.

Nu-mi făceam iluzie că printre cele 23 de ministere postcomuniste va fi vreunul care să se ocupe special de recuperarea teritoriilor româneşti înstrăinate.

Nădăjduiam, totuşi, că la vreo şedinţă a Parlamentului sau Senatului să se facă vreo interpelare privind integritatea Neamului Românesc. Din păcate, aşa ceva nu s'a produs, deşi printre Dvs. se află un deputat şi un senator membri ai Comitetului de Conducere al Asociaţiei Mondiale "Pro Basarabia şi Bucovina".

Domnilor Deputaţi şi Senatori!

Ca aleşi ai poporului nu aveţi dreptul să nu puneţi, sus şi tare, problema reîntregirii Neamului în graniţele lui fireşti. Basarabenii, bucovinenii de nord şi herţenii au fost, sunt şi vor fi în veci Români!

Pentru numele lui Dumnezeu, cereţi Preşedintelui ţării, Guvernului Român, Ministrului de externe personal, să facă tot ce le stă în putinţă ca să readucă la sânul Patriei Basarabia, Bucovina de Nord, ţinutul Herţei şi Insula Şerpilor.

Nimeni dintre noi, oricât de "rău român ar fi", vorba lui Eminescu, n'are dreptul să consimtă nici în mod tacit ştirbirea integrităţii neamului din care se trage!

Fiecare deputat şi senator român este dator să ceară în mod public dreptul la istorie naţională a românilor din Basarabia, Bucovina de Nord şi ţinutul Herţei, să divulge cotropirea dela 1940 a acestor pământuri româneşti, să ceară guvernului dela Bucureşti reciprocitate şi transparenţă în acţiunile de reîntregire a basarabenilor, bucovinenilor şi herţenilor.

Nu chemăm pe nimeni la arme pe Prut. Un singur lucru cerem: să ni se dea înapoi ceea ce ne aparţine de când lumea!..

Paris, 3 Octombrie 1990

Nicolae LUPAN
Preşedintele Asociaţiei Mondiale
"Pro Basarabia şi Bucovina"

D E C L A R A Ţ I A

Asociaţiei Mondiale "Pro Basarabia şi Bucovina" în legătură cu unificarea Germaniei

Întreaga lume a fost martoră a unui eveniment internaţional până mai ieri incredibil: r e u n i f i c a r e a din 3 Octombrie 1990 a Germaniei!

Acea Germanie care, împreună cu Uniunea Sovietică prin aşa zisul lor Pact de neagresiune din 23 August 1939, a dus la ocuparea şi sovietizarea unor aşa teritorii libere ca Ţările Baltice, regiunile poloneze de răsărit, Basarabia, Bucovina de Nord, ţinutul Herţei şi Insula Şerpilor.

Se spune că pentru această reunificare Germania Federală ar fi plătit Uniunii Sovietice miliarde şi miliarde de mărci. O mână spală pe alta!..

Dar noi, românii, cum să ne spălăm de păcatul de a rămâne în continuare victime ale amintitului Pact dela 1939 dintre Hitler şi Stalin?

Asociaţia Mondială "Pro Basarabia şi Bucovina", ce numără în rândurile celor peste 100 de filiale mii de membri în 25 de ţări, inclusiv la Bucureşti, Iaşi, Chişinău şi Cernăuţi, d e c l a r ă, sus şi tare, în faţa lumii întregi că e timpul să ni se întoarcă nouă, românilor, ceea ce ni s'a luat cu forţa armată acum 50 de ani şi c h e a m ă G u v e r n u l d e l a B u c u r e ş t i să pună deschis şi public în faţa Moscovei problema retrocedării pe cale paşnică către România a Basarabiei, Bucovinei de Nord, ţinutului Herţei şi Insulei Şerpilor.

Paris, 4 Octombrie 1990

COMITETUL DE CONDUCERE

TRENULE, TRENUŢULE

Trenule, trenuţule
Mult mai fugi drăguţule
Mult alergi şi zi şi noapte
Făr' a te gândi la roate.
Nici la roate, nici la şine,
Nici la sărmanul de mine.
Că de te-ai gândi la mine
Aş merge şi eu cu tine
Să mă duci unde vreau eu:
Din Hotin la Chişinău
Apoi spre Iaşi s'o coteşti
Ca s' ajung la Bucureşti.
De-acolo la Timişoara
Şi apoi în toată ţara.
Braţele să mi le 'ntind,
Tot pământul să-l cuprind
Şi să-l strâng la piept cu foc
Ca un om fără noroc.
Sunt român, însă vai mie
Strămoşeasca-ne moşie
A 'ncăput pe mâini străine
Care spun că trăiesc bine!
Binele ce-l trăiesc eu
Lor li-l deie Dumnezeu.
Eu alt bine îmi doresc:
Pe pământul românesc
Să trăim în libertate
Alături frate de frate.
Iar pe Prut, în jos şi 'n sus,
Să nu văd picior de rus.
Duci-s' ar toţi pe pustii...
Printre stepe cenuşii
Să-i poarte întruna vântul
Până şi-or găsi mormântul!

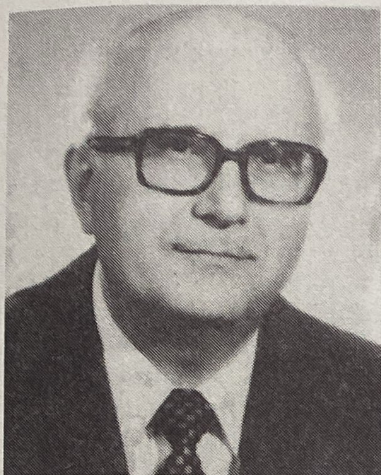
Mihai DAVID-GHINDĂOANI

EU SUNT ROMÂN...

...ORICUI E DRAG LOCUL CE L-A NĂSCUT. EU, FRAŢII MEI, ORIDUNDE-OI CĂUTA, NU MAI GĂSESC CA DULCEA ROMÂNIE, DE-O ŞI HULESC CÂŢI SE HRĂNESC ÎN EA, CORCI VENETICI. DAR ORICUM VA FI, FIE, EU SUNT ROMÂN ŞI-MI PLACE ŢARA MEA...

Costache NEGRUZZI

SERGIU GROSSU

70

Îl știam mai mult din auzite decât din citite. Îl știam, îl apreciam, și-l "invidiam" că este din același sat cu Pan Halippa — Cubolta Bălților.

Ironia soartei, însă, a făcut să ne întâlnim abia după 16 ani de exil. Adică, mai acum câteva luni. Și mi-am dat seama că această întârziere a fost un mare păcat pentru amândoi!

Editarea revistei "Flori de stepă", la vârsta de numai 18 ani, publicarea a nenumărate poeme și articole în Viața Basarabiei, Convorbiri literare, Gândirea, Familia, Dacia Recidiva, Epigrama, Gazeta Cărților, Raza, precum și a volumului de epigrame "Muștar" mi-au confirmat cu prisosință darul și patima scrisului acestui talentat și neobosit mânuitor de condei.

Și cât de armonios s'ar fi împletit remarcabila sa vocație de poet și publicist cu strălucitele-i succese universitare și teologice — licența în filozofie, cu "Magna cum laude", cea în filologie modernă, cu "Cum laude", dacă nu se abătea ceea ce s'a abătut pe capul nostru: eliberarea dela 1940, iar apoi și cea dela 1944.

Eliberare ce pentru Sergiu Grossu nu putea fi conjugată decât cu muncă pe șantiere și la întreprinderi ale viitorului luminos al României și omenirii!

Eliberare ce l-a făcut, ca și pe atâția alții, să ia drumul pribegiei spre Franța. Aici, împreună cu distinsa-i soție, și-a consacrat viața de om liber cauzei creștinilor persecutați din țările de până mai ieri comuniste.

"Consacrat", nu e un fel de a zice. Căci, drept dovadă, îi stau zid și ziarul "Catacombes" ce apare lunar începând cu Octombrie 1971, și "Les camps de travail en URSS", și "Derriere le rideau de bambou", și "Vania Moisseieff — le jeun martyr de Volontirovca" (Basarabia), și "Pietre de aducere aminte", și "Copiii în menghina ateismului sovietic", și atâtea alte cărți, cărtulii și broșuri!

Ținând cont de impactul eterului, a fondat în Franța, în 1972, Asociația pentru Biserica Tăcerii "La Chaîne" (Lanțul), organizând două cicluri de emisiuni, prin radio Trans Europa Lisabona: "La Chaîne", în limba franceză (între 4 Aprilie 1971 și 4 Aprilie 1974) și "Duh și Adevăr", în limba română, emisiuni redactate de Sergiu Grossu care continuă încă să difuzeze adevărurile Evangheliei pentru creștinii din România.

Ca să nu mai vorbim de prodigioasa-i și îndelungata muncă de conferențiar pe tot cuprinsul Franței în apărarea drepturilor religioase în țările europene de răsărit, inclusiv România cu Basarabia și Bucovina de Nord.

Mulți-mulți ani înainte, frate Sergiu, și, dacă s'ar putea, măcar vreo 30... înapoi!

Nicolae LUPAN

S E N S

În fiecare mugur e-un suspin.
În fiecare om, e-un om ce moare.
De pretutindeni tainele ne-ațin
Și sfântul dor al formei viitoare.

Urcăm spre 'mpărăția cea de sus
Purtând stindardul dragostei și-al vieții.
Un gând avem și-o țintă doar: Isus,
Luceafărul dorit al dimineții.

Nu ne 'nspăimântă asprele furtuni,
Nici bezna lumii nu ne 'nfricoșează,
Căci Tu ne chemi, Isuse, și ne-aduni
Și stai la ușa inimii, de pază...

O, trâmbițași ai Domnului, gorniști!
Cu ochii țintă la Isus, Mesia,
Să biruim și Iaduri și-Anticriști
Și să luăm, cu-asalturi, Veșnicia!

P R I N O S

Mi-ai spus "Vino", odată, în viață...
Pe-atunci umblam prin hățișuri și ceață,
Cu ochii bolnavi, căutând
Himere ce 'n lume se vând...

Mi-ai spus "Vino", cu 'ndemnul Iubirii —
Și pe cărările tale au înflorit trandafirii,
Iar cerul, odinioară sticlos,
(O, cerul neîndurător și închis)
A coborât până jos,
Lângă rădăcina omenescului vis.

Mi-ai spus "Vino", odată...
Și de-atunci toată inima, toată,
Izbăvită, Isuse, din moarte,
Până la capăt ar vrea să Te poarte.
Cum își poartă 'n corolă o floare
Raza eternului soare...

Sergiu GROSSU

CUM PRĂZNUIA DOMNITORUL CRĂCIUNUL

(Din cronicile României dela 1766)

"După porunca ce da Domnul de cu seară către Logofăt – că va eşi la atâtea ceasuri la biserică, Logofătul avea purtare de grije a orândui ca totul să fie gata.

Domnul, de dimineaţă, după ce se gătea, peste altă îmbrăcăminte şi podoabă zilnică mai punea şi haina cea împărătească ce se chema cabaniţă. Apoi ieşind în Spătărie se aşeza în domnescul scaun, fiind toţi boierii cei mari cum şi boierii curţii, împodobiţi după cum se cuvine pentru bucuria şi praznicul Sfintei Nasceri. Şi stând lângă Domn, Vel Postelnicu, Vel Visternicu, Vel Spătaru – din porunca Domnului, lua Vel Visternicul caftanul şi îmbrăca pe Vel Spătaru; şi luând Spătarul sabia cea împărătească o punea curmeziş pe umerul seu, după aceia lua şi buzduganul în mâna dreaptă ţinându-l rezemat pe umerul seu, şi Vel Visternicul ţinând în mâna sa cuca o da lui Vel Spătaru care o punea pe capul Domnului.

După aceia, ridicându-se Domnul din scaun cu toată parataxia (orânduiala) boieriei sale, mergea la biserică, toţi făcându-i plecăciune. Şi sta Domnul în jeţul lui, şi după isprăvirea slujbei cu aceiaşi ceremonie se întorcea.

A fost obicei la Domnii cei vechi, adică când jugul ţării era mai uşor, cam pe vremea voievodului Brâncoveanu, ne spun cronicarii, când în această zi nu lipsea masa cea domnească. Masa se făcea în Divanul cel mic cu cheltuiala visteriei, făcându-se izvod cu pecete domnească, de arhirei şi de toată boierimea câţi se întâmplau în oraş, să se afle la masa domnească, între cari erau rânduiţi şi doi Vornici de poartă; însă boierii cei rânduiţi de masă erau până la Vel Logofăt.

La terminarea bucatelor, Mitropolitul se ridica cu paharul de vin în mână şi făcea oraţii pentru slava lui Dumnezeu, după care îndată un cântăreţ începea a slavoslovi pe Dumnezeu. – Domnul cum termina cântul rădica alt pahar pentru sănătatea şi biruinţa împăratului, după care se făcea slobozirea de toate tunurile şi focul cel mărunt, începând meterhaneaua şi altă muzică ce era orânduită asupra mesii a cânta imnul împărătesc. Muzica era în sarcina Vel Armaşului.

Al treilea pahar îl ridica Mitropolitul pentru sănătatea Domnului, a Doamnei şi a beizadelelor şi se făcea şăulic earăşi începând a cânta cântăreţii polyhroniului. În această cuvântare, toţi boierii ridicaţi în picioare mergeau înaintea Domnului pe rânduială şi cu contăşile pe umăr numai în chiostece, în vreme ce Cuparul le dregea câte un coboc de vin, care după băutul cobocului, mergea de săruta mâna Domnului. După aceasta cu toţii treceau în Spătărie, unde se aducea cafea şi ciubuce, după care fiesce-care mergea pela casele şi gazdele lor.

Doamna avea şi ea masa ei în altă odaie cu giupânesele. Acolo era zvoritor Vornicul Doamnei, şi cu alţii ce erau din partea haremului. Şi aci Doamna făcea închinăciune, ridicând paharul pentru Domn, după care Logofeteasa cea mare ridica şi ea paharul pentru Doamnă, apoi iar Doamna pentru toate giupânesele, după care giupânesele mergeau de sărutau mâna Doamnei.

Câte odată Domnul oprea pe boieri până seara, puindu-i la gioc, în care timp câte odată aducea Domnul şi pe Doamna, cu toate giupânesele, când se făcea gioc de obsce, Domnul cu Doamna şi boierii cu giupânesele lor. Şi la ceasul când cocoşul începea pentru prima dată să cânte, zaiafetul era isprăvit şi toţi poate chiar dormeau deabinele."

Pentru conformitate,

N. G. SPÂNU DELA DORNA

DIN ACTIVITATEA SECŢIEI DE ARTĂ PLASTICĂ A FILIALEI BUCUREŞTI

(Responsabil pictorul Nicolae Şchiopu)

– O expoziţie de artă la Chişinău, cu participarea artiştilor plastici de origine basarabeană sau bucovineană şi o expoziţie de artă plastică la Bucureşti cu artişti din toată România, inclusiv din Basarabia, Bucovina de Nord şi ţinutul Herţei.

– Expoziţii pe baze de reciprocitate în cursul anului 1991, cu inaugurări pentru data de 27 Martie la Chişinău, Iaşi, Bălţi, Bucureşti, Cernăuţi – cu artişti plastici din Transilvania, Maramureş, Crişana, Cluj şi Oradea.

– Schimb de expoziţii, cu deschideri la 30 August 1991, în cinstea Marei Adunări Naţionale dela Chişinău ale artiştilor din Banat, Oltenia, Chişinău, Bălţi, Timişoara, Craiova, Constanţa etc.

– Pregătirea şi semnarea unui protocol către cea de a 72 Aniversare a României Mari (1 Decembrie 1990) între Asociaţia Culturală "Pro Basarabia şi Bucovina", Ministerul Culturii din România şi Ministerul Culturii din Basarabia pentru construirea unei "Columne a lui Traian" la Chişinău şi a unei Lupoaice la Bălţi între anii 1992–1995.